ڕووبەڕووبوونەوەکانی ئەمەی کۆمۆنیزم.. مەنسور حیکمەت

وەرگێڕانی بۆ کوردی: کاوە عومەر
سەبارەت بە جیابوونەوە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران

قسەشتی سیاسی و جیابوونەوەی ڕەخنەگرانەی لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا بۆ هەر کەسێک کە دوای کۆنگرەی سێهەم بەدواداچوونی بۆ باوکراوەکانی ئەمە کردبێت، چاوەڕوان نەکراو نییە. ئەگەر شتێک چاوەڕوانەنکراو بێت، ڕەنگە ئەو فەرمە بێت کە ئەم جیابوونەوەی ئەمە قبووڵی کردوە. بەگشتنامە فەرمییەکانی پێیوەست بە کشانەوەی بەم نزیکانەی خەم و هەندێک هاوڕێی دیکە لە حیزبی کۆمۆنیست بەیارە لەم ژمارەیەی کۆمۆنیستتدا باوبکرێنەوە. لێرەدا دەمەوێت بۆ کورتی هۆکار و بەستێنەکانی گەشانکاریەکانی ئەمەی حیزبی کۆمۆنیست لە ڕوانگەی خەمەوە ڕوون بکەمەوە.
جیابوونەوەکان بۆ تایبەت لە نەریتی حزبە چەپەکاندا بۆ گشتی بۆ نەخوازراو و نەرێنی دادەنرێت. خۆ یەکگرتن وەک نیشانەی تەندروستی و پێشکەوتن، جیابوونەوەش وەک نیشانەی قەیران و پاشکۆسێر دەکرێت. بەڵام من لەکدانەوەیەکی ئەخلاقیم نییە بۆ یەکگرتوویی و دابەشبوون. ئەوەی گرنگە ناوەڕۆکی سیاسی یەکەیزی و دابڕان و دەرئەنجامە کردەیەکانیان لە گۆڕەپانی کۆمەڵایەتیدایە. ئەگەر بۆ کەسێک دابڕانمان لە حیزبی کۆمۆنیست بەگەڕیان تێنانێت سەرچاوەی قەیرانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بێت، بۆ من ئەم هەنگاوە مەرجەکە بۆ دروستکردنی حیزبێکی کۆمۆنیستی کرێکاری کە بتوانێت وەڵامی پێداویستییەکانی خەباتی کۆمۆنیستی هاوچەرخ بداتەوە. بەڵای من ئەمە هەنگاوێکی تەکمە و پڕانسیپییە بۆ پێشەوە.

هۆکارەکانی جیابوونەوە لە حزبی کۆمۆنیست
لە گشتیی ترین ئاستی جیابوونەوەی ئەمەی مندا لە حیزبی کۆمۆنیست و پێکهێنانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران، ئەم دەرئەنجامە بنەڕەتییەی لێکەوتەوە:
١- حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لە فەرمی هێنووکەیی خێدا وەسیلە و ئامرازێکی شیاو نییە بۆ بەشداریکردن لەو ململانێ کەمەڵایەتییە چارەنووسسازانەی کە کۆمۆنیستی ئەمە ناچارە بەشداری تێدا بکات.

٢- هەرچەندە بەشەویەکی لەژیکی، مەحاڵ نییە حزبی کۆمۆنیستی ئێران

بگ□درەت و بکرەتە ئامرازێکی وا لە خزمەتی کۆمۆنیزمی کرێکاریدا، بە□ام هەوڵ□کی وا خاوەن و هەوڵ و وزەی زۆری دەوێت. □□گایەکی □استەوخۆتر و بەرهەمدارتر و پرۆنسیپیتر هەیە بۆ بەدیهێنانی ئەم ئامانجە، واتە سەرهە□دانی حزبێکی کۆمۆنیست کرێکاری کە □□□ی شیاوی خۆی لەم سەردەمە چارەنووسسازەی ئێستادا بگ□□□ت.

ئەم پ□□وختەیە خەبەزلزانان□ نییە، لە لایەک دەرئەنجامی لێکەوتەوەیەکی درێژخایەنە لە کارکردن لە حزبی کۆمۆنیستدا و هەوڵ□کی درێژخایەن بۆ گ□□ینی و لە لایەکی دیکەوە دەرئەنجامی تێگەیشتنێکی دیاریکراوە لە دۆخی ئێستای خەباتی کرێکاری و کۆمۆنیستی لەسەر ئاستی نێودەوڵ□تی و ئەرکەکانی کۆمۆنیزم لە جیهانی ئەمڕ□دا.

□ووبەڕووبوونەوەکانی ئەمڕ□ی کۆمۆنیزم
چەند ساڵی □ابردووی بیگومان قۆناغێکی زەر دیاریکەر بووە لە مێژووی سەدەی بیستەمدا. □□نگە بۆ زەرەک لەم نەوەیە کە چاودێرانی ئەم پ□شهاتانەن، وەک ئەو کەسانەی لە سەردەمی شۆڕشی ١٩١٧، سەرهە□دانی فاشیزم، یان دوو جەنگی جیهانیدا ژیاون و گ□□انکارییەکانی ژیانی □□ژانیان لە دوای ئەو گ□□انکاریانە بەسەر بردووە، و بینیویانە شۆڕشە گەورەکانی دەورووبەریان وەک "هەوا"، ئەوان سەیریان کرد، گرنگی مێژوویی ئەم قۆناغە تا ئێستا وەک پ□ویست تێنەگ□یشتوون. دونیای سەبەینێ نیشانی دەدات کە چۆن کۆمەڵگای مرۆڤایەتی لەم قۆناغەدا □□گایەکی نوێی گرتەبەر. □□وخساری ئابووری و سیاسی و دەرونیەکانی جیهان گ□□ا. چۆن تە□وانینی مرۆڤ بۆ خۆی و چارەنووس و داهاتووی گ□□ا.

ئەمە لە دزەیەکی مێژوویی بنە□□تیدا دێژین. گرنگ نییە لە کوێوە هاتووین و گرنگ نییە چیمان کردووە، □ووداوەکانی ساڵانی □ابردوو بارودۆخی ژیانمان و چوارچ□وەی هەوڵ□ کۆمە□ایەتییەکانمان و نەوەکانی دوای ئەمە پێناسە دەکەنەوە. ئەو شە□انەی کە لە ٥٠ ساڵی داهاتوودا □ووددەن، ئەو سەختی و بەبەشییانەی کە مرۆڤایەتی تووشی دەبەت، ئەو ململانە کۆمە□ایەتی و سیاسی و فیکریانەی کە ملیۆنان کەس لەودا مانا بە ژیانیانی خۆی دەدات، ئەو وێنەیەی کە مرۆڤ لە هونەرو □□شنبیری و ئەدەبیاتەکەیدا لە خەیدا بەدەستی دەهێنێت ، دەروونناسی تاکەکەسی و کۆمە□ایەتی مرۆڤ، ترس و هیوا ئابووری و سیاسییەکانی، بیرکەی ئەخلاقی و جیهانبینیە فەلسەفییەکەی، مۆری ئەو شتانە هەڵدەگرن کە ئەمڕ□ بەبەر چاوماندا دەگوزەرێن. ئەوەندەی هەڵومەرجی سیاسی و ئابووری و فیکری دەرەنجامی جەنگی جیهانی دووەم،

ژیانی ماددی و مەعنەوی دوو نەوەی دوایی، لە ئەوروپای پیشەسازی و ئەمریکاوە تا دواکەوتووترین و زاڵترین ناوچەکانی لە قاڵب داوە، ئەو هەڵومەرجەی کە لە ئەنجامی پێشهاتەکانی ئەمڕۆوە هاتۆتە ئاراوە، لە قاڵبی ژیانی نەوەکانی داهاتوو لە هەموو ڕوویەکەوە دەخاتە ژێرکاریگەرییەوە.

شڕۆڤەکارانی ڕژێمی ئاوا دەڵێن "جەنگی جیهانی سێیەم بە سەرکەوتنی ڕژێمی ئاوا کۆتایی هاتووە بەبێ ئەوەی فیشەکێک بتەقێنرێت". مێژووی زیندووی ململانێی دەیان ساڵەی نێوان لایەنگرانی ئەم "جەنگی سێیەم" و قەناغی کۆتایی لە چەند ساڵی ڕابردوودا جگە لە مردن و هەژاری و بێ یاسایی و چارەسەری ملیارەها مرۆڤ هیچی تر نەبووە. ئەم خەتەرخانکردنەی ئەو ئیدیعایەی کە "هیچ فیشەکێک نەتەقێنراوە" بەس ڕوونی دەکاتەوە. بەڵام لەڕدا پێویستە لەوە تێبگەین. ئەوەی لەم گفتوگۆیەدا ڕاستە و پێویستە گرنگییەکی جدی پێبدرێت، ئەوەیە کە ئەوەی دەگوزەرێت شتێکە وەک کۆتایی هاتنی جەنگی جیهانی سێیەم و کاریگەرییەکەی لەسەر مێژووی هاوچەرخ پێویستە بناسرێت.

پێشهاتە مێژوویییەکانی ئەمڕۆ لە ئاستی جیاوازدا دەگوزەرێت. لایەنی دیار و دەستبەجێی ئەم پێشهاتانە، داڕمان و هەڵوەشاندنەوەی بلۆکی ڕژهەڵاتە و لەناوچوونی تەواوی ئەو سیستەمە ئابووری و سیاسی و ئایدیۆلۆژییەی کە پێناسەی ئەم بلۆکە دەکات. بە مانایەکی سادە ڕژێمی ئاوا لە شەڕی نێوان دوو جەمسەری بەرژوەزی ڕژێمی ئاوا و ڕژهەڵات سەرکەوتوو بووە. وەک هەر سەرکەوتنێکی پێشووی دەسەاتێکی بەرژوەزی بەسەر دەسەاتێکی دیکەدا، لەم حاڵەتەدا شاهیدی دابەشبوونی سیاسی و جوگرافی، ژێردەستەیی ئابووری و کەنوشی ئایدیۆلۆژیی بلۆکی دەڕاوین. لە دەستبەسەرداگرتنی زۆیەکانی دەسەاتی دەڕاوە تا دەگاتە داگیرکردنی بازاڕەکانی، لە گۆڕینی سیستەمی سیاسی و ئیداریییەکەیەوە تا کردنەوەی دەروازەکانی لەسەر کولتوور و پۆوەر ئەخلاقییەکانی دەسەاتی سەرکەوتوو، هەمووپان سیما کلاسیکییەکانی سەرکەوتنی دەسەاتێکی بەرژوەزی بەسەر دەسەاتێکی تردا. بەڵام یەکەم شت کە بە هیچ شێوەیەک "کلاسیکی" نییە لەم بابەتەدا ئەوەیە کە لایەنی دەڕاو لایەنگرانی ڕووبووونەوەی دوو جەمسەری و جیهانی بوون کە بە ماوەی نیو سەدە بنەتیترین تایبەتمەندی بارودۆخی سیاسی جیهان بووە. هەموو جیهان لە ڕووی سیاسییەوە لە دۆری ئەم ڕووبووونەوە ڕکخرابوو، کۆتایی ئەم ڕووبووونەوەیش هاوکێشە سیاسی و ئابووریییەکان بە تەواوی دگۆڕێت، نەک تەنها لە بلۆکی ڕژهەڵات، بەڵکو لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی.

لە خودی بلۆکی ڕژهەڵاتدا، ئەم شاهیدی سەرسوڕهێنەرترین

پشهاتەکان دەبین. سەرکەوتنی بازاڕ بووتە هۆی هەژاری و نائەمنی ئابووری لەسەر ئاستەکی بەرفراوان بۆ کرێکار. مشتومڕ لەسەر شێوازە ئابووریەکان و ڕێکخستنەوەی سیاسیەی نوێیەکان بۆ تووندترین شێوە بەردەوامە. لە لایەکی دیکەوە، داڕمانی سیستمەکی سیاسی و ئیداریی داخراو، بزووتنەوەی کۆمەڵایەتییەکانی لە پشکۆوتنخوازانە و شۆڕشگێڕیەوە بۆ کۆنەپارستانە و وڵانراو، ناچار کردووە بە شێوەیەکی بەرفراوان هەنگاو بنێن. هاوکات لەگەڵ بزووتنەوەی بەرفراوانەکانی کرێکاری و داخوازی نوێ و شێوەی بەوێنەی ناڕازایەتی لە خەباتی کرێکاریدا، ناسیۆنالیزم، فاشیزم و ئایین هەنگاویان ناوە.

لە دونیای زاڵ و دواکەوتوودا کە بە جیهانی سێهەم ناسراوە، کە پرسەکانی ڕاستەوخۆ پێوەست بوون بەم ووبەووبوونەوە نەودەوڵەتییەوە، ڕووی پرسەکان لە بنەڕەتدا لە گەڕاندایە. چارەسەر بە کێشە کۆنەکان دەدەرێتەوە و لە هەمان کاتدا کێشەی نوێی، ئاڵۆزتر لە پێشوو، سەرهەڵدەدات. هێز و ڕەوتە کۆمەڵایەتییەکان لەم وڵاتانەدا ڕووبەڕووی دەخەکی بناغەی گەڕاو دەبنەوە. ئەمەش بە ڕوونی لە دەسپێی فەڵەستین، ئەفغانستان، ئەسیوپیا، کەمبۆدیا، وڵاتانی جەراوجۆری ئەمریکای ناوەڕاست و باشوور و ناوەندە سەرکێیەکانی ململانێ لە ئەفریقادا دیارە. ناسیۆنالیزم، ئایین، لیبڕالیزم، ئیفەرمخوازی و ڕادیکالیزم لە وڵاتانی جیاوازدا لە دەخەکی تەواو جیاوازدان بە بەراورد بە پێشوو. دیدگای گۆشەندنی ئابووری جیهانی دواکەوتوو جارەکی تر دەگەڕێت. ڕووخانی ڕژهەڵات و کردنەوەی دەروازەکانی بەڕووی سەرمایەی ڕۆژاوادا، هیوا نوێیەکانی وڵاتانی ئاسیا و ئەفریقا و ئەمریکای لاتین بۆ گۆشکردن بە پشتبەستن بە ڕۆژاوا و لەسەر بنەمای یەکگرتن لە بازاڕی جیهانیدا دەگەڕێت بۆ نائومێدی.

بەڵام لایەنی گرنگتر و درژخایەنی چارەنووسساز لە داڕمانی بلۆکی ڕژهەڵات، گەڕانکاریەی حەتمیەکانی داهاتوو لە خودی ڕۆژاوای سەرکەوتوودا. لەگەڵ ڕووخانی ڕژهەڵات، ئەو کۆمەڵە و چوارچێوە ئابووری و سیاسی و ئایدۆلۆژییەی کە وەک ڕۆژاوایان "جیهانی ئازاد" لە بەردەم ڕژهەڵات دامەزرا، بۆ ناچاری گەڕانکاری بەسەردا دێت. هەروەها پێویستە ڕۆژاوا وەک بلۆکی دابڕاش بکرێن و هاوشان لەگەڵیدا، هەموو ئەو پێکهاتە سیاسی و ئامڕازە ئایدیۆلۆژییەی کە ناسنامەیەکی هاوبەشی بەم ڕۆژاوایە بەخشیوە، پێداچوونەوەی بۆ بکرێت. نەک هەر ڕێکخستنی نوێی سەربازی و سیاسی و ئابووری، بەڵکو

چوارچـــوە فیکـــری و ئایـــدیۆلۆژیـیە نوێیەکـــانیش کە لـەگـەڵ سـەرمایـەداریدا بگونجێت،لـە دوای کـۆتاییهاتنی "ڕۆژئاوا و ڕۆژهـەڵات" پـەکبهـێنرێـت. دونیـای سـەرمایـەداری بـەرەو پـەداچوونـەوەی تـەواو بـە ڕەخستنی ئابوری و سـەرخانی سیاسی و ئیداری و کولتووری خـۆی هـەنگاو دەنێت. قـەناغی مـۆژووییی نوێ قـەناغی سـەقامگیری و ڕەخستن و ڕوونی نیـیە، بـەڵکو قـەناغی ناسـەقامگیری و سـەرلـێشـواوی و دووفاقییە.

بە ڕام هە ڕۆستی بە ڕامبـەر کـێشە کە تە نانە ت وە ک دیاریکردنی ئە ڕکی بنە ڕە تی و مـۆژووییی نـوان زلهـێزە کان و بـەڵکە بـەرژوازییە کان هـێشتا نیوە ی وێنە کە جـێدە هـێـێت. کـۆتایی هاتنی "شـێی سـیـەم"ی نـوان بـەرژوازی لـەگـەڵ هـەرشی ئاستی مـۆژووییی و بنچینـەیی لـە لایـەن تـەواوی بـەرژوازییـەوە بـە سـەر چینـی کرێکـار بـووە. زاڵ و دەسـەڵاتـدکان یـەکدەنگن لـە ڕاگـەیاندنی "کـۆتایی کـۆمـۆنیزم". سـەرکـەوتنی ڕۆژئـاوا نـەک وەک سـەرکـەوتن بـەسـەر بـلـۆکـێکی ئـابووری و سیاسـی و سـەربازیی دوژمنکـارانـە و ڕکـابـەردا و نـەک تـەنهـا وەک سـەرکـەوتنی بازاڕ بـەسـەر سـەرمایـەداری دەوڵـەتیدا، بـەڵکو بـە پلـەی یـەکـەم وەک سـەرکـەوتن بـەسـەر کـۆمـۆنیزمـدا ئاهـەنـگ دەگـێـێدرێـت. لـە لایـەک ئـەم ڕووبەڕووبـونـەوە میراتی ئـەو فـەرمـەتـە ئایدیـۆلـۆژییـە کـە هـەرشی کـۆتایی ڕۆژئـاوا بـە سـەر ڕۆژهـەڵات لـە سـەردەمی تاچـەر و ڕیگان وەریگرت بوو. ئـەمـش زیادکردنـکی ڕوون بوو بـە ڕاستی نوێ لـە هـێشتاکانی سـەدەی ڕابردوودا لـە ئـەورووپای ڕۆژئاوا و ئـەمریکا لـە ململانـێی تـەقلیدی نـوان ڕۆژئـاوا و ڕۆژهـەڵاتـدا. لـە لایـەکی دیکـەوە، ڕووبەڕووبـونـەوەی کـێشەکـە لـەلایـەن ئایدیـۆلـۆژیای فـەرمیی ڕۆژئاواوە وەک ململانـێی نـوان دیموکراسی و بازاڕ لـەگـەڵ کـۆمـۆنیزم و سـۆسیالیزم، ئـەمـەش دەستدرێژیی بـەرژوازییـە لـە سـەردەمی نوێدا لـە بـەرەی خـەباتدا دژی کرێکاران و بـزووتنـەوەی کرێکـاری. ئـەمـە ڕاگـەیانـدنی ئـەو ڕاسـتییـەیە کـە لـە ڕووبەڕووبـونـەوەی بـەرژوازییـەوە، دیـــــــاریکردنی ئـەرک لـە شـێی دەرون چینایـەتیـــدا، دەبـە بـەشـە هـەی پـێشکـەوتنـــی بنـەڕەتـــی لـە شـێی چینایـەتیـدا کـە هـاوتـەریب لـەگـەڵ خـەبـاتی زلهـێزە بـەرژوازییـەکـان بـەردەوام بـووە .
ئـەمـە لایـەنی تاریکی پـێشهاتـە نـودەوڵـەتییـەکانی ئـەم دواییـە، کـە کابوسـکی ترسناک بـە مـرۆڤایـەتی بـە گشتی دەخاتـە ڕوو. بـە زەڕەک لـە شـرۆڤـەکارە ساویلکـەکـان ڕووداوەکـانی ئـەم دواییـە، لـە چـەپ و چـەپـی پـێشوو و لـە نـەو ڕۆشنبیرانی عـەقـڵی تـەندروست و لاواز بـە گشتی، وا دیارە جیهان بـەرەو ئاشتی و ئازادی و مـرۆڤایـەتی هـەنگاو دەنێت. هـەمـووان بـە ئـەدەبـەوە لـەگـەڵ داخـوازییـە نـەتـەوەیـی و لیـبـراڵ و ژینگـەپارێزیـەکانیان و ئـەوانی تردا وەستاون بـە ئـەوەی دەخـەکـە بخـەنـە

بەردەم بەرەی سەرمایەداری. ئەمانە وەهم و وەهمی ئایدیالیزمی ساویلکانە و نیشانەی نەبوونی هوانگەی مێژوویی بە دەخی ئەستا. هەرشی ئەمە بە سەر کەمینیزم هەرش نییە بە سەر مەزهەب و دەسەلات و حزب و سیستەمێکی ئیداری و سیاسی دیاریکراو. ئەمە هەرشێکە بە سەر ئینسان دەستی و یەکسانی خوازی و ئازادیخوازی ئینسانیە بە گشتی و بە سەر بزووتنەوەی کەمەلایەتی چینی کرێکار بە بەدیهێنانی ئەو ئامانجانە بەشەویەکی تایبەتی. ئامانج لێم هەرشە هاگیاندنی نەمریی سەرمایەداریە وبە بە سود زانینی هەر هێخنیەکی مرۆقایەتی بەبەشە لە دژی ئەم سیستەمە. ئەمش هەرشێکە لەدژی چاوەنیەکانی مرۆڤ، دژی هیوای مرۆڤ بە بەشداربوون لە چارەنووسی خۆیدا، دژی بەرپرسیارەتی کەمەگا بەرامبەر بە تاک، دژی هەر بیرکەیەک کە لەسەر بنەمای یەکسانی یاسایی و سیاسی و ئابووری ئینسان دامەزراوەت. ئەمە هەرشێکە لەدژی هەموو ئەو سنووردارکردن و ئیستەپانەی کە چینی کرێکار و بیری سۆسیالیستی لە ماوەی دوو سەدە و لە کاتی ململانێی هێزانەی گەورە و بچووکدا بەسەر ئیستغلالکردنی هووت وپێتی سەرمایەدا سەپاندووە.

ئەگەر بەرژوازی لێم هەرشەدا دژ بە کەمینیزم سەرکەوتوو بێت، ئەگەر بتوانێت هێخنە و بزووتنەوەی کەمەلایەتی سۆسیالیستی بخاتە پەراوێزی کەمەگا، ئەوا بەدیلکی هاستەقینەی ئەمە کە هووبەووی جیهان دەبێتەوە، جگە لە بەربەریزمی ئاهەز لە شێوەی تەکنەلۆجیادا هیچی تر نابێت. دەرئەنجامی سەرکەوتنی ئەم هەرشە ئەتەمکردنی کرێکار و هاوەڵاتی بەگشتی لەدژی سەرمایە و دامودەزگا سیاسی و ئیداری و ئابوری و پەوپاگەندییەکانی و گاڵتەکردن بە ئایدیاڵە مرۆییەکان وەک بیرکەی وەلانراو و بەدی نەهاتوو دەبێت. جەنجاڵی لابردنی پێکەرەکانی لینین بە دوژمنایەتی لەگەڵ بلۆکی سەرمایەداری دەوڵەتی ماوەتەوە و شکستخواردوو نییە لە هێژهەمات. ئەوان لینین وەک هەمزی جەسوری چینایەتی کرێکار بە مەیدانی پیرۆزی سەرمایە، وەک هەمایەک بە هەوڵی جەماوەری کرێکاران و کەسانی ژێردەستە بە گەڵینی جیهان تێکدەشکێنن.
تەنانێت بەبێ ئەم شێوەڵە نوێیەی هەرشکردنە سەر مرۆقایەتی کارکەر، جیهانی ئەمە ئەوندە تاریکە بە هەر کەسێک کە کەمەک هێز و ماف بە مرۆڤ قایل بێت. لە ناوەندە پیشەسازییەکانی جیهاندا، هێزانە جەماوەری بەکاران لە زیادبوونداین. جیاوازی چینایەتی گەورەتر بووە. ئاسایشی کەمەلایەتی و خۆشگوزاریە گشتیەکانی خەڵک بە یەکجار دابەزیوە. خەزانی کرێکار بەبێ دوو کار ناتوانێت بژێوی ژیانی دابین بکات. هێکخراوە کرێکارییەکان و تەنانێت پلاتفۆرمی سەرکی

بزووتنەوەی سەندیکاکان کە ماوەیەکی زۆر بە هێشتا بە سەر نەزمی بەرژوازی حساب ناکرێت، خراونەتە ناو مەنگەنەوە و هێزی کارکردنی خۆیان زۆر لەدەست داوە. تاکایەتی و کەبەکە وەک بنەمای حاشا هێنەگر و بنەڕەتی کەمەگا لە مشکدا جێگیر کراوە. ئاسەی گشتی کەمەگا کە لە هەموو شتێک زیاتر لە بزووتنەوەی ڕەشنبیران و خوێندەواران و بیرمەندان و کەسایەتییە ناحیەکانی کەمەگای بەرژوازیدا ڕەنگ دەداتەوە، بە تووندی هووی لە ڕاست کردووە. بیرکەی ڕیفەرمخواز و لیبڕاڵی ساڵانی شەستەکان و حەفتاکان و لە ماوەی هەشتاکانی سەدەی ڕابردووەدا بە نادروست ڕاگەیەندراون. ژیانی جەماوەری بەرفراوانی ژێر هێزی هێژاری لە ئەورووپا و ئەمریکای پێشسازیدا دەبەتە شتێکی قبوڵکراو. نیوفاشیزم و ڕەگەزپەرستی بە شێوەی جیاواز سەریان هەڵداوە. شەشی تەکنەلۆژی نێک هەر ملکەچبوونی ئابووری کرێکاری بەرامبەر بە سەرمایە زیاد نەکردووە، بەڵکو فەزای نوێی بە پاراستنی دەسەاتی سیاسی بەرژوازی دابین کردووە. هاوشانی سوپا و زیندان و دادگاکان، میدیای گشتی بە هووماڵێکی زەبەلاحەوە، جۆگەیەکی تایبەتی لە زامنکردنی دەسەاتی سیاسی بەرژوازیدا دەزیوەتەوە. گەوجاندن و تەقاندنی سیستماتیکی تاک لە گشێیکی ماڵکەیدا، بەردەوامی بەردەوامی پەوپاگەندەیی کەمەگە بە گەانەوەی بەرژوازیی جیهان و کەمەگە و ئینسان، بووەتە پێکهاتەیەکی تەواوکەر و مەرجەکی پەویست بە مانەوەی دیموکراسی ڕەژاوا (دیکتاتەری پەرلەمانی بەرژوازی).

لە دەرەوەی ئەم جیهانە پێشسازییە، نائەمنی ئابووری و نادادپەروەری سیاسی و کەمەایەتی لە ڕەهەندی زۆر گەورەتردا پەرەی سەندووە. ئاسەی گشسەندنی ئابووری لەم وەاتانەدا بە فەرمی کوەر بووە و لە زۆرکیاندا شەی ڕەژانە لەگەڵ هێژاری و برسێتیدا چیرکی ژیانی ئابووریی خەڵک پێکدەهێنێت. قەرزی وەاتانی بەناو جیهانی سێیەم بە وەاتانی ڕەژاوا و دامەزراوە دارایەکان گەیشتووەتە ڕەهەندێکی باوەڕپێنەکراو. لە زۆرێک لە وەاتان تا لەسەدا هەشتای داهاتی گشێی ئابووری بە گەاندنەوەی سوودی قەرزەکان بەکاردەهێنرێت. بەپێی ئامارە فەرمییەکان، بەرژوازی ساڵانە تەنها ٥٠ ملیۆن منداڵ دەکوژێت (لەهەر چرکەیەکدا دوو کەس) و هێژاری و بێ ماڵ و حاڵی و لەشفرۆشی و ئالوودەبوون بەجۆرەهەڕەت بە ئەوانەی لە ژیاندا ماون.
چەند ملیار کەسی ئەو وەاتانە لە بچوکترین مافی بەشداریکردن لە ئیدارەی کەمەگاکەیان و کەنتەکردنی چارەنووسی ئابووری و سیاسی خۆیان بەبەشن. حکومەتە سەرکوتکەرەکانی بەرژوازی و تاوانە سیاسییە

دەوڵەتی و نادەوڵەتییەکان کە لە بنەڕەتدا چینی کرێکار و بزووتنەوەی کرێکاری دژکۆنە ئامانج، تایبەتمەندی سیستەمی سیاسی ئێم وەاتانن. هەوڵدان بۆ پێکهێنانی سەندیکا یان ڕێکخراوێکی کرێکاری سۆسیالیستی لە زۆرێک لەو وەاتانەدا بۆ تاوان دادەنرێت و سزای قورسی بەسەردا دەسەپێنرێت. پێگەی کرێکارانی ئەو وەاتانە وەک مرۆڤی پلە دوو و قابیلی فڕێدان، فرۆشیاری هێزی کاری هەرزان، زیاتر لە جاران لە ئابووری سیاسی جیهانی ئەمڕۆدا پشتڕاست دەکرێتەوە.

ئێم ئاپارتایدە چینایەتییە و پڕڵەنکردنی ڕەسمی بۆهای مرۆڤ، چ لە سنووری خودی جیهانی پیشەسازی و چ لەسەر ئاستی جیهانی، بۆ سەرهەڵدانی فۆرمی نوێی فیکریی کۆنەپەرستانە بۆهەزتر و بۆهەزتر دەبێت. باری تاوانباری بێکاری و بێ ماڵ و حاڵ و هەژاری و بێبەشکردنی ئیمکاناتی سەرەتایی پزیشکی و خۆشگوزەرانی و پڕوردەیی لە سەر شانی کەمەگا و سیستەمی کەمایەتی لادەبرێت و دەخرێتە سەر شانی تاک. ماف، چ ئابووری بێت یان سیاسی، جارێکی دیکە بە ڕووی بەستراوەتەوە بە خاوەندارێتی. ناسیۆنالیزم و ئایین دیسان مەیدانێکی فراوان بۆ جووڵە دەدزنەوە. هاوکات لەگەڵ ئاگەیاندنی پیرۆزی بازاڕ و سەرمایە و موڵکایەتی بەرژوازی، دەستەوەردانی میلیتاریستی لە جیهاندا و چوارچێوەی فیکریی ڕەگەزپەرستانە و ئەوروپائەسەند [Eurocentism] هاوتای سەرلەنوێ پاک دەکرێتەوە و لە نەزمی نوێی جیهانیدا هەڵکەندرێت.

بە کەمانیزمێک کە پەداچوونەوەی بە ئامانجی یەکسانی و ئازادیئینسانەکاندا نەکردووەتەوە، بە کەمانیزمێک کە بزووتنەوەیەکی کرێکاری ڕەخنەگرانە- پراکتیکییە بە گۆڕینی تەواوی نەزمی دواکەوتوو و دژە ئینسانی بەرژوازی، بە کەمانیزمێک کە شایەتحاڵی هەرشی ئەمەی مارکسیزم و بیرکردنەوە و بزووتنەوە کرێکارییەکان بووە .، قۆناغی ئێستا مەودای بەرفراوانی لە ڕووبووبوونەوەی فیکری و سیاسی دەخاتە دەستوریەوە. پێویستە پشوازی لێم ململانێیانە بکرێت و هەموو شتێک ئاماژەیە بۆ ئۆگری سەرکەوتنی کرێکار و کەمانیزم لێم قۆناغەدا. جیهان لە پەداچوونەوەیەکی بنەڕەتیدایە بۆ بناغە سیاسی و ئابووری و فیکرییەکانیدا و کەمانیزمی کرێکاری، ئەمجارە بەبێ ئەوەی ڕووبەڕووی بلۆک و ئەردوگای سۆسیالیزمی بەرژوازی ببێتەوە، توانای فراوانی هەیە بۆ پلانێکی ڕاستەوخۆ و ڕوونی هەوەستی ڕەخنەگرانە و بدیلی کەمایەتی خۆی. جیهانگیری سەرمایە و بەرهەمهێنانی پیشەسازی چینی

کرێکاری مۆدێرنی کردووە بە چینێکی جیهانی ئاستەقینە. ناسنامەی چینایەتی کرێکاران بە باشترکردنی دۆخی چینایەتی و دژی سیاسەتی حکومەت و خاوەنکارەکان لە وڵاتانی جیاوازدا بەردەوامە. مەیلە تەقلیدییەکانی ناو بزووتنەوەی کرێکاری، بە تایبەت بزووتنەوەی سەندیکا و بزووتنەوە سۆسیال دیموکراتییەکان، بەتوانایی خۆیان لە فراوانکردنی ڕێکخستنی کرێکاری و سەرکەوتن لە ناسنامەیەکی کرێکاریەکانیدا نیشان داوە. سەرهەڵدانی هەموو ئەو هاندان و پەوپاگەندانەی دژە کۆمۆنیستیانەی ئێستا، بزووتنەوەی سۆسیالیستی ئادیکاڵ لە بزووتنەوەی چینایەتیدا، مەودای کارکردنی فراوانتری دەزیوەتەوە بە ئاکۆشانی چینی کرێکار بە لای ڕێکخستن و سیاسەتی کرێکاری ئادیکاڵ.

وەک کۆمۆنیستێک دەبێت زۆر کار بکەیت. زۆر شت دەتوانرێت ئەنجام بدرێت. هەموو سەرکەوتن یان هەمووشکستێش ئەگەری هەیە و چاوەڕوانکراویشن. ململانێ بنچینەییەکانی جیهانین و تایبەتمەندی وڵاتی دیاریکراویان نییە، هەرچەندە دەکرێ لەم دۆخەوە دەرئەنجامی ڕوون سەبارەت بە ئەرکە کۆمۆنیستییەکان لە هەر وڵاتێکدا دەربکرێت. وەک کۆمۆنیستێک پێویستە لە سەنگەربەندیەکاندا ئامادە بێت. کۆمۆنیزم ئەمڕۆ تەنها بە بوونی لەم سەنگەرانەدا پێناسە دەکرێت. نەک هەر دەبە هەرشی فیکریی بەرژوازی بە سەر مارکسیزم ئابگیرێت، بەڵکو ڕۆخنەی مارکسیستی ژێرەو ژوورکەر، ڕۆخنەی کرێکاری لە جیهانی سەرمایەداری، بە هەز و کاریگەریی زۆر زیاترەوە لە ئاستی کۆمەڵگەدا بخرێتەڕوو. خورافاتی دیموکراسی، ناسیۆنالیستی، لیبڕاڵ، ئایینی و ڕۆخنەی بەرژوازی ناڕازی لە پەراوێزی سیستەمی هەبوو، لە گۆڕپانەکەدا بسڕدرێتەوە. هێزی سۆسیالیستی کرێکاران بهێنرێتە گۆڕپانی ململانێ ئابووری و سیاسییەکان کە ئەمڕۆ دیاری دەکەن. پێویستە بەدیلێکی کرێکاری بخرێتە بەردەم جیهانی ئەمڕۆ. شکۆ و شەوازەکانی خەباتی ئادیکاڵی جەماوەری کرێکاران دەبە پێناسە و فراوانتر بکرێن. پێویستە حزبی سیاسی کرێکاری ڕێکخراو و ئادیکاڵ و کۆمۆنیستی دروست بکرێن. دروستکردنی یەکێتی چینایەتی کرێکاران لەسەر ئاستی نەتەوەیی وەک بابەتێکی پراکتیکی بەپەلە بخرێتە دەستوری کارەوە.

کۆمۆنیستی ئاستەقینەی ئەمڕۆ کەسێکە کە لە خرایی بارودۆخی هاوچەرخ و گرنگی ڕۆی خۆی تێدەگات. من وەک خۆم هەرگیز بچووکترین هاوسۆزیم بە ئەو کەسانە نەبووە کە خۆیان بە کۆمۆنیست ناودەبەن، بەڵام خۆیان بە خۆپرست دەزانن بە بەشداریکردنی ئاستەقینە لە گۆڕینی جیهانی هاوچەرخدا. کۆمۆنیزمی لە پەراوێزی کۆمەڵگەدا

کۆمۆنیزم نییە. وڵستان لە ناو لە هێڵی یەکەمی بەرگریدا لە بەرامبەر هێرشی نوێدۆزەتی بەرژوازی بۆ سەر ئامانجە دواکانی ئینسان و دەسکەوتە کۆمەڵایەتییەکان تا ئێستا، کەشانی بەرپەکی کرێکاری سۆسیالیستی نوێدۆزەتی لە دونیای پێ لە گۆڕاوی ئەمڕۆدا و هاوڕەدان بە سەرکەوتنی سۆسیالیزم، ئەم مەرجی کۆمۆنیست بوونە لە جیهانی ئەمڕۆدا.

کاتێک لەم گۆشەنیگایەوە سەیری تەواوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەکەم، وەک هێزێکی ئاگادار لەو ئەرکانە و پابەندبوون بە گۆڕانەوەی ئەم دەمە نایبینم. ئەم مەعریفە و ئامادەیی و توانایە تایبەتمەندی گشتی حزبی کۆمۆنیست نییە. حیزبی کۆمۆنیست لە فەرمی ئێستای خۆیدا، تەنانەت ئەو هێوتە لە ناو خۆیدا کە ئاسەی ئەو جۆرە پراکتیزە کۆمۆنیستییەی لە بەردەمیدا دانەوە، سنووردار و دیاریکراو دەکات. جیابوونەوەی ئەمڕۆمان هێکارێکە بۆ پێکهێنانی هێزێکی کۆمۆنیستیە بە زووترین کات کە بتوانێت بەرەوپیری ئەرکەکانی ئەمڕۆ بڕوات

پرسیاری یەکەم کە پێویستە وەڵام بدرێتەوە ئەوەیە کە بۆ ناتوانرێت وەک پێویست مامەڵە لەگەڵ ململانێکانی کۆمۆنیزمی ئەمڕۆدا بکرێت لەگەڵ خودی ئەم حیزبە و لە چوارچێوەی ئەم حیزبەدا؟ بەچوونی خەم سەبارەت بە پێگەی مێژوویی حیزبی کۆمۆنیست و ئەو بەهایەی کە بۆ نزیکەی دە ساڵ چالاکییەکەیەوە لە کاتێ جەراوجێرەکاندا دێبەستمەوە وون کردەتەوە و هیوادارم بتوانم هەوڵستی ئەم حیزبە لە مێژووی سۆسیالیزم هاوچەرخی ئێراندا هەڵسەنگێنم و کورتی بکەمەوە. لێرەدا لە وەڵامی ئەو پرسیارەی سەرەوەدا، دەمەوێت ئاماژە بە سنووردارکردنی ماددی و مێژوویی ئەم حیزبە لەم خاڵە تایبەتەدا بکەم.

سنووردارێ مێژوویەکانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران

یەکێک لەو ئارگیومێنتانەی کە لە ماوەی سێ ساڵی ڕابردوودا ئەمەی لە جیابوونەوە دوورخستەوە، بەهای مێژوویی و کۆمەڵایەتی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و تەمارە شانازییەکەی بوو. بەڵام مێژوو و مێژووی پراکتیکی حیزب، ئەوەندەی دەتوانێ سەرچاوەی هێز بێت، دەتوانێ ببێگری بکات لە گونجانی حیزب لەگەڵ واقیع و پێداویستییەکانی کۆمۆنیزمی ئەمڕۆدا. پێشهاتە گەورەکانی دونیای ئەمڕۆ، کە ڕاستەوخۆ پەیوەندییان بە بوارەکانی چالاکیی کۆمۆنیستی و ئایندەی کۆمۆنیزمەوە هەیە، وا دەخوازێت کۆمۆنیستی ئەمڕۆ بیر لە بکخستنی کۆمۆنیستی بکاتەوە لەو قۆناغەی کە ئەمڕۆ دەست پێدەکات، سەربخ

لە مێژووی چالاکییەکەی. تەنانەت ئەگەر حیزبی کۆمۆنیستی ئێران هیچ کام لەو پرسانەی نێوواین کە دواتر باسی دەکەم، تەنانەت ئەگەر بزووتنەوەیەکی یەکگرتوو و بە دوو دەیەش بووبێت، ئەمە وەک کۆمۆنیستەکان کە لە بەردەم واقیعە مێژوویسازدا ئەمە، دەبوو بەیارمان لەسەر حیزبێتێک بدایە کە لەگەڵ پێداویستیەکانی خەباتی ئەمڕۆیە. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بەرهەمی مێژوویەکی دیاریکراو و هەندێک لە پێکگەیشتنی کۆمەڵایەتییە. ئەم حیزبە دەرئەنجامی مێژوویەکی دیاریکراوە. مێری خەباتی فیکری و سیاسی قەناغێکی دیاریکراوی لە وڵاتێکی دیاریکراویداپوویە. هەڵوەستی ئەم حیزبە بەرامبەر خۆی و لەوەش گرنگتر هەڵوەستی کۆمەڵگا بەرامبەری، مەیدانی چالاکیکانی، جۆری هەڵسوڕاوانی سیاسی ئەم حیزبە، ئەوڵەویەت و سەرقاڵییەکانی، و بەکورتی کۆمەڵەی خەسڵەت و تایبەتمەندی فیکری و کرداریی و وێنە کۆمەڵایەتییەکانی ، لەلایەن بەم مێژووە و پابەند مەرجدار ئەبێت. بەڵام ئەو حزبایەتییەی کە کۆمۆنیزمی کرێکاری ئەمڕۆ پێویستی پێیەتی، دژایەتی ئەم دیاردە مێژووییە مەرجدار و قابیکراویە. ئەو حیزبە کۆمۆنیستییەی ئەمڕۆ دەیەوێت ڕۆڵ بگێڕێت، دەبێت لە ئەمڕۆوە ئیلهام وەربگرێت. پێویستە بە ڕەنگدانەوەی پێشهاتە مێژووییەکانی ئەمڕۆ و ئێرەکانی ئەمڕۆی کۆمۆنیزم خۆی پێناسە بکات. کۆمۆنیزم وەک ڕەخنە و ئامانج و بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی هەمیشەیەو لەگەڵ قەناغە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکان ناگونجێت. بەڵام حزبایەتی کۆمۆنیستی و شێوازی ڕێکخستنی کە کۆمۆنیستەکان لە هەر قەناغێکدا بزووتنەوەکەیانی پێ ئارایشت دەدەن. ڕاستەوخۆ کاریگەریی خاڵی گەڕانەوە مێژووییەکان لەخۆدەگرێت. لەگەڵ حیزبێکدا کە لە قەناغێکی دیاریکراودا لە خەباتی دژە لادانداڵ(ڕیژیفیۆنیزم)دا لەدایک بووبێت یان لەخەباتی دژە پۆپۆلیستی لە وڵاتێکی دیاریکراودا پێدابووبێت و بەو خەباتە لە قاڵب درابێت، ناکرێ بچیتە قەناغێکەوە کە ئەم مەقولانە تێیدا گرنگی مێژووی خۆیان لەدەست داوە. بەیە ئەگەر ئەمە بتەواوی لە پارتە سیاسییەکەمان، بە پێشهاتەکانی ئەم دواییەی جیهانیش ڕازی بووینایە، دەبوایە سەربەخۆ لە ناسنامەی حزبیی ئەستامان، کۆمۆنیستە کرێکارەکانی دیکەمان لە گۆشەو کەنارەکانی جیهان ئاگادار بکردایەتەوە و سەبارەت بەوەی کە دەبە ئەمە چی بکرێت و حزبیەتی کۆمۆنیستی ئەمڕۆ لە جیهاندا بەیاری نوێمان بدایە.
باسکردن لە پێویستی جیابوونەوە لەم ڕابردووە تایبەت و سنووردارە و پێویستکردنی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بە مێژووی نوێتەوەیی سۆسیالیزمی کرێکاریەوە، شتێکی تازە نییە. لە چەند ساڵی ڕابردووداە ئەمە یەکێک بووە لە تەوەرە سەرەکییەکانی پێناسەکردنی

باسکانی ڕووتی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە حیزبی کۆمۆنیستدا. ئەوەی تازەیە و لانیکەم بە من تۆزێکی سەرنجڕاکێشە لە ڕوونکردنەوەی دابڕان لە حیزبی کۆمۆنیست، ئەوەیە کە مێژوو و سیمای دیاریکراوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، بەو هەموو شەرەف و وێنەکەی تا ئێستا یەوە ، چیتر نابێت ڕێگەکی دەست وپێگر دڵگۆن لە بەرامبەر بزووتنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاری ئەمڕۆدا بەردەوامیی لێگرێ. مێژووی پڕشووی حیزبدا، ئیتر خاڵی بەهێز نییە، بەڵکو پێویستییە بە ڕابردوو و بەربەستێکە بە ئامادەبوون بە هێزێکی تەواوەوە لە دیمەنەکانی خەباتی کۆمۆنیستی ئەمڕۆدا. ئەمەش بە مانای چاوپۆشیکردن لە دەستکەوتە بەنرخەکانی خەباتی تا ئێستا نییە. بەڵام مەرجی پشتبەستن بەم دەستکەوتانە لە بزووتنەوەی داهاتوودا، جیاکردنەوەیانە لەو چوارچێوە مێژوویی و تشکیلاتییە تایبەتەی کە تێیدا دەزراونەتەوە. ڕوونی تیۆری و سیاسی ئەم ساڵانە، توانا و ئەزموونە بەدەست هێنراوەکان، وێنەی کۆمەڵایەتی کۆمۆنیزمی ئەمڕ و نفوزی تاڕادەیەک بەرفراوانمان لە ئێران و جیهاندا هێندەک وڵاتی دیکەدا، لە ڕێگەی مرۆڤی زیندوو و چالاکانی زیندووەوە دەگوازرێتەوە بە بزووتنەوەی نوێ. ئەوەی کە دەبێت بەجێی بهێڵین فۆرم و وێنەیەکی دیاریکراوی ڕێکخراوەییە کە تێیدا ئەم خاڵە بەهێزە بەدەست هاتووە و ئەمڕۆش زۆر زیاد لە پێویست بزمار ڕۆژی کردنی ڕابردوو ، دەست و پێگرو و لەکوتەیە. کۆمەڵگە لە کۆتایی سەدەی بیستەمدا لە بەرامبەر واقیع و گرفتەکانی جیهانیدا حیزبەکەمان وەک کۆمۆنیزمی ڕێکخراو بناسێت. ئەم ناسنامەیە بەبێ دەستبەرداربوون لە ناسنامە سنووردارەکەی پێشوو بەدەست ناهێنرێت.

تایبەتمەندی هاوپەیمانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران

پێشتر زۆر باسی ئەم بابەتەم کردووە. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران حیزبی مەیلەکی کۆمەڵایەتی یان کۆمەڵێک مەیلی فیکری و پراکتیکی یەک چینی کۆمەڵایەتی نییە. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران وەسیلەیەکە بۆ چالاکی چەند مەیلی کۆمەڵایەتی و چینایەتی جیاواز و دژئەنجامی چەندین مێژووی سیاسی جیاواز. جێگای سەرەتایی سەرهەڵدانی ئەم حیزبە، وەک تەواوی چەپی ڕادیکاڵ لەم قۆناغەی دوایی لە ئێراندا، شۆڕشی ساڵی ١٣٥٧ و جووڵەی چینە کۆمەڵایەتییەکان بوو لەم شۆڕشەدا. زەمینە کۆمەڵایەتی و سەرەتاییەکانی ئەم چەپە ڕادیکاڵە بە جووڵەی ڕۆشنبیران و خوێندکارانی ناڕازی لە وڵاتکی ژێردەستەدا پێکهاتبوو، کە ئاسۆی گۆڕپەدانی ئابووری و نوێنەرایەتی لە پێکهاتەی سیاسی و بەهێزکردنی کولتووری نەتەوەیی و وەدیهاتنیان لەبەردەم خۆیاندا دانابوو ئەم ئاسۆیە پێویست بوو بە دیاریکردنی

ئەرکەکانی خەیان دەزانی لەگەڵ دەسەڵاتی ئیمپریالیستی ڕۆژئاوا و ئەمریکا و ڕژێمی ستەمکاری شاهانە. ئەم ناڕازیبوونە کەمایەتییە هەکاری سەرهەڵدانی تیفەک لە هێزە سیاسییەکان بوو، لە ترس لە بگانە و نیوفەبیای ئایینیەوە، بە ڕووتی چەپگرایی و نیمچە سۆسیالیستی، کە بە کردەوە لە بزووتنەوەیەکی گشتی دژە پاشایەتی-دژە ئەمریکیدا پێش شۆڕشی ساڵی ١٣٥٧ کەبووەوە. سۆسیالیزمی ڕادیکاڵ کە شۆڕشی دەستپێکرد، لە ڕووی ناوەڕۆکەوە جگە لەم ناسیونالیزمە ئیفەرمخوازە زیاتری لەخۆ نەگرتبوو. شۆڕشی ئۆکتۆبەر و ڕەوایەتی گشتی مارکسیزم لەسەر ئاستی جیهان، نازناوی کۆمۆنیزم و مارکسیزمی بەسەر ڕووتە ڕادیکاڵەکاندا سەپاند، لەوانە چەپی ڕادیکاڵی ئێران. ئەم ڕووتە ئامانجە نەتەوەیی و ئیفەرمخوازیەکانیان بە مارکسیزم گەیاندەوە و بەم شێوەیە خەیان ڕوونکردەوە. لە سەردەمی شۆڕشدا، لە ژێر فشاری تیۆری مارکسیستی لە لایەک و بوونی پراکتیکی کرێکاران وەک ڕووتەکی ڕادیکاڵ ئاراستەکراو بەرەو سۆسیالیزم لە لایەکی ترەوە، ئەم چەپە ڕادیکاڵە دابەش بوو. ڕووتەکی هاوبەش لە پەکهاتنی حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا، بزووتنەوەی دژە پۆپۆلیستی و دژە پەداچوونەوەیە، کە بە ڕەخنەی ناسیونالیزم و ئیفەرمخوازی چەپی ڕەشنبیر لە دەرونی ئەم تیفەدا پەکهات. ڕووتەکی مارکسیستی کە ژینگەی چالاکیی کۆمەڵایەتییەکەی هەشتا ژینگەی ناڕازایەتی ناکرێکاری بوو و هێز و دەسەڵاتی خەی لەم ژینگەیە وەرگرت. بەشەکی زۆر لە نەوەی یەکەمی هەڵسوڕاوانی حیزبی کۆمۆنیست نەک لە ژینگەی ناڕازایەتی کرێکاری، بەڵکو لە هەواشاندنەوەی گرووپە چەپە ڕادیکاڵە غەیرە کرێکاریەکانەوە هاتنەدەرەوە.

ئەم هێڵەی مارکسیزم دواتر گەیانکاری و دابەشبوونی بەسەردا هات، چ لە کۆمەڵگە و چ لەناو حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا. دواتر باسی ئەوە دەکەم، بەڵام پێویستە جەخت لەوە بکەمەوە کە هەندێک لە تایبەتمەندیە گشتییەکانی ئەم چەپە غەیرە کرێکارە، سەرهەڵدای هەموو ئەو پێشکەوتنە تیۆری و فیکریانەی تێیدا ڕوویدا، بە حزبی کۆمۆنیستی ئێران گوازرانەوە. گرنگترینی ئەو تایبەتمەندیانە، وەرگرتنی سۆسیالیزم و مارکسیزم بوو لەم پرسەیدا. ئەم بزووتنەوەیە دەرئەنجامی گوشارەکانی مارکسیزم بوو لەسەر بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی ناسۆسیالیستی، هەربەیە مارکسیزم و سۆسیالیزم لەلایەن ئەم بزووتنەوەیەوە وەک چوارچێوەیەکی فیکری و کۆمەڵێک پرەنسیپ قبوڵکران کە ئاسانکارییان بە بەدیهێنانی کۆمەڵایەتی ئاستەقینە و دواجار ناسۆسیالیستی دەکرد پرسی ئەم بزووتنەوەیە. مارکسیزم ئامرازێک بوو بۆ بیرکردنەوە و دانانی

هەبازێکی سیاسی بەرامبەر بە نیزامی ئیسلامی، ستەمکاری، شەشی ئێران،دروستکردنی کێشەکستن، کۆکردنەوەی هێز، هووخاندن، ئایین و هاوشێوەکانی. ئاسۆی سیاسی هەشتا ئاسۆیەکی نەتەوەیی و وڵاتی هەبوو، ئامانجی سیاسیش هەروا ئیفەرمخوازانە بوو. ئەم بزووتنەوەیە ئامادە نییە و ناتوانێت بەرگری لە سۆسیالیزم و مارکسیزم بکات لە ئاستێکی بەرفراواندا. لەو شوێنانەی کە پێویست بوو ئەم کارە بکرێت، لە مەودای ئەو قالب و فەرمولانەی پشتر پشکش کراون تێناپەڕێت. تایبەتمەندییەکی دیکەی ئەم بزووتنەوەیە سیمای ئەبستراکتی کرێکار و خەباتی کرێکارییە بێ. ئەمە ژینگەیکی سروشتی نییە بۆ چالاکیی ئەم بزووتنەوەی کرێکارییە. توانای تایبەتی لەم ژینگەیەدا نییە و بە ئاسانی بەدەستی ناهێنێت. ئاراستەکردن بەرەو کرێکاری و خەباتی کرێکاری بە گوشاری تیۆری و لە ڕێگەی ڕاگەیاندنی دەسەزی بە مارکسیزمەوە بەسەر ئەم بزووتنەوەیەدا سەپێنراوە.
ئیزێکی تری ناو حیزبی کۆمۆنیستی ناسیۆنالیزمی کوردییە. ئەگەر لە شەشی ١٣٥٧دا ناسیونالیزمی چەپی سەراسەری بە تووندی ڕەخنەی لە گیرا، ئەوا ناسیۆنالیزمی چەپی کوردستان لە ژێر چەتری بزووتنەوەی جەماوەری چەکداریدا لە هەر ڕەخنەیەکی جددی ئازگاری بوو و تەنانەت هاندرا و پیرۆز کرا. ئەم ناسیۆنالیزمە هاوشانی چەپی کوردستان دەچێتە ناو حزبی کۆمۆنیست. هەروەها تیۆری مارکسیستی و فەرمکانی دەربڕین لە ئاستی فەرمیدا قبووڵکات و وەک ئامرازێک بە بەدیهێنانی دەزی ناسۆسیالیستی خۆی سەیری حزبی کۆمۆنیست دەکات. مەژووی کۆمەڵایەتی ئەم ڕووتە و بڕوون و نەریتە کردەیەکانی، هەرچەندە لەکچوون و خاڵی هاوبەشی لەگەڵ چەپی ڕادیکاڵی جیهانی هەیە، بەڵام ئەوەندە سەربەخۆ و ناوازەیە کە ئەم بزووتنەوەیە دەکاتە ڕووتکی دیاریکراو لە حزبی کۆمۆنیسدا. ژینگەی کۆمەڵایەتی ئەم پرسەیە ناڕازایەتی نەتەوەیی لە کوردستان و ڕۆشنبیرانی ناڕازیە لە کۆمەڵگای کوردییدا.

و لە کۆتاییدا پێویستە ئاماژە بە ڕووتی سۆسیالیزمی کرێکاری لە حیزبدا بکەین. بنەمای کۆمەڵایەتی ئەم ڕووتە پێویست ناکات ڕوون بکرێتەوە. لە ئاستی فیکریدا ئەم ڕووتە پشت بە بیرکردنەوەی سۆسیالیستی دەبەستێت، کە جیا لە مەژووی ئایدیا و ئامانجە سیاسییەکان لە ئێراندا، لە مارکسیزمدا نوێنەرایەتی و دەربڕینی هەیە. ئەم میلە بە باوکردنەوە و پاڵهاویشتنی ئەم بیرکردنەوە و بەرگریکردن شەلگیرن. لە ڕوانگەی پراکتیکییەوە ئەم ڕووتە دەرئەنجامی چالاکبوونی کرێکارانە لە شەشی ١٣٥٧ و جووڵەی کرێکاری لە قۆناغی دوای ئەو و میلیان بە پێوەست بوون بە حیزبی

کۆمۆنیستی لە لایەک و درێژەدان بە ڕێخنەی سۆسیالیستی لەحزبی کۆمۆنیست و لەلایەن حزبی کۆمۆنیستەوە لە لایەکی ترەوە. گەلانی حیزب بە بزووتنەوەی کرێکاری، هاتنە ناوەوەی بڕێکی فراوانتری کرێکارانە بە ناو حیزب، یان پتەوبوونی پەیوەندی حیزب لەگەڵ بازنە کرێکاریەکان، زەمینەی گۆشەکردن و بەهێزبوونی ئەم ڕەوتە لە حیزبدا ڕەخساندووە. ئەم پرۆسەیە لە ساڵانی ئابردوودا ڕووی گشتی حیزبی بەتایبەتی بەرامبەر چینی کرێکاری ئێرانی نیشان داوە و سەرچاوەی ئەو پێشوازییەشە کە حیزبی کۆمۆنیست لە نەو کرێکارانی ئێران و وڵاتانی ناوچەکەدا ڕووبەڕووی بووەتەوە.

پەیوستە ئاماژە بەوە بکەین کە ئەگەرچی سۆسیالیزمی کرێکاری لە ژێر چەتری گشتی باسکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە حیزبدا هاتۆتە پێشەوە، بەڵام ئەم هێشتا بە مانای یەکگرتوویی تیۆری و پراکتیکی ئەم ڕەوتە لە دەوری ئەو بۆچوونانە نییە. لە ناخی مەیلی سۆسیالیزمی کرێکاری لە حیزبدا، مرۆڤ هێشتا کاریگەریی مەیلەکانی دیکە لە چینی کرێکاردا دەبینرێت، وەک ئانارکۆ-سەندیکالیزم و سەندیکاگەرایی چەپ. تەواو چاوەڕوان دەکرێت لە داهاتوودا شاهیدی مشتومڕی زیندوو بین لەناو ئەم بزووتنەوەیەدا لەسەر ئەم هەڵانە. بەڵام ئەوەی ئەم بزووتنەوەیە دەکاتە یەک بزووتنەوە و بە بڕوای من بنەمایەکی تەکمیل بە حزبێکی کۆمۆنیستی کرێکاری، هەمان بنەمای چینایەتی ئەم بزووتنەوەیە و پێگەی بەرچاوی سۆسیالیزمی کرێکارییە تێیدا. لە داهاتوودا ململانێکان لە چوارچێوەی ئەم ڕەوتەدا لە یەک چوارچێوەی چینایەتیدا ڕوودەدەن.

بوونی مەیلی جیاواز و بنەچەی چینایەتی مەژوویی جیاوازیان، سیمایەکی هاوپەیمانی و ئیفلیجکەری بە حیزبی کۆمۆنیست بەخشیوە. بوونی هێز و فراکسیۆن لە حیزبە کۆمۆنیستەکاندا شتێکی سروشتی و حەتمییە. بەڵام لەم حاڵەتە تایبەتەدا ئەمە بەڕوونی مەیلی سیاسی و ئاسۆی جیاوازی چینێک نین، بەڵکو ئاسۆ و مەیلی چینایەتی جیاواز. پرۆسەی حەتمی بزووتنەوەی حیزبێکی لەو جۆرە، دابڕانی سیاسی و ڕێکخراوەیی بڕێ پێکهێنەرەکانی ئەم بەرەیە.

ڕووداوە جیهانییەکانی ساڵانی ئابردوو، مەیلە ناوخۆییەکانی حیزبیکۆمۆنیست زۆر لەیەکتر جیا کردۆتەوە. قەیرانی سۆسیالیزمی بەرژوازی و داماڵینی بلۆکی ڕۆژهەڵات، وەک لە ئاپارتی کۆنگرەی سێیەمدا جەختمان لەسەر کردەوە، گوشاری گشتی لەسەر کۆمۆنیزم و چینی کرێکار و لەسەر مارکسیزم بە گشتی زیاتر کردووە. نەک هەر ئادیکالیزم، بە هەر جۆرێک بێت، لاواز بووە، بەڵکو فەزای ڕزگاری

ادیکالیزمی ناکرێکاری لە فەرمێ سێپێنراوەکانی مارکسیزم ئاسانکاری بۆ کراوە. لە لایەکی ترەوە ئاسۆی جیاواز لە دژی ناسیۆنالیزم و گۆشەسەندنی ئابووری نێتەوەیی و پڕلەمانتاریزم و چاکسازی سیاسی و ئیداری دانراوە. یەکگرتوویی فەرمانی ناوخۆی حیزب لاواز دەبێت و هێزبازی کەمایەتی و سیاسی هێوتە جیاوازەکانی ناو حیزب لە یەکتر جیا دەبێتەوە. ئاسۆ بۆ تەواوی ناوەند بۆ مەیلی چەپی تووندڕەوی ناکرێکاری. لە دڕەوی حیزب، ئەم هێوتە نە پاداشتی کەمایەتی هەیە و نە ژینگەیەکی هاندرانی بۆ چالاکیی هەیە. مارکسیزم بەخڕایی تایبەتمەندی خۆی بە ئەم هێوتە لەدەست دەدات و سڕەای ئەوەی ئەم هێوتە لە بیری مارکسیستی دەکشتەوە و هێو لە هێخنەی هێنگاوەنگی مەدەرن لە مارکسیزم دەکات، هەشتا لەژێر فشاری هێزی فەرمی لە حیزبی کەمۆنیستدا بەدەنگ دەکرێت و هیچ بێگەیەک نیشان نادات ، دەرئەنجام ئەم جارە لە شێوەی بێباکی سیاسی فراوان و نەبوونی تەواو لە مەیدانی بەرگریکردن لە مارکسیزم و کەمۆنیزم خۆی نیشان دەدات. هێوتی ناسیۆنالیستی کورد، هاوشێوەی ناسیۆنالیزمی گەلانی سۆڤیەت، بە هیوای هێگای نوێ بۆ بەدیهێنانی ئامانجە کۆنەکانی لە پێچ و پەنا سیاسی و دیپلەماسییەکانی زلهێزە بەرژوازییەکان و گەڕاوی ئێستادا، خەریکە زەبری هەڕ پەیدا دەکات. دەربڕینی دەسزی ئەم بزووتنەوەیە بۆ کەمۆنیزم و مارکسیزم و حیزبی کەمۆنیستی کۆتایی دێت و هێوبێوونەوەی ناسیۆنالیزم و سۆسیالیزم لە حیزبی کەمۆنیستیدا زیاتر دەبێت. لە لایەکی دیکەوە هێوتی کەمۆنیستی کرێکاری پەداگری لەسەر قوناێی ناکۆکیەکان دەکات و هێوە دەدات بە پێکهێنانی هێوتی کەمۆنیستی بەهێز کە خواست و توانای ئەوەی هەبێت کە ئەمڕە لە بەرامبەر شەپۆلی دژە کەمۆنیزمدا بوەستێتەوە و هێزی هەبێت لە گەڕاوی حەتمی ئەم دەیەدا هێزی بگرێت. ئەو پێشهاتە جیهانییانەی کە ئاسۆی هێوتەکانی تری ناو حیزبی کەمۆنیستی کوەر کردووە، وایکردووە بزووتنەوەی مارکسی و سۆسیالیستی لە حیزبدا هەستیارتر بێت بەرامبەر بە بەپڕلەیی و گرنگی ئەرکەکانی.

گومانی تێدا نییە کە پێویستە ئەم دەرفەتانە لەیەکتر جیابکرێنەوە. حزبی کەمۆنیست چیتر ناتوانێت وەک بەرەی هاوپەیمانی کار بکات. ئەم پرسەی دابڕانە بەردەوام بووە و هێشتنی ئەمڕە لە حزبی کەمۆنیست تەنها لە چوارچێوەی ئەم پرسەیەدا تێدەگەین.

کادرەکان و نەریتەکان

یەکێک لە دەرئەنجامەکانی ئەم دۆخە تێگەیشتنە لە جیاوازییە سیاسی و فیکرییە قووڵەکان کە ئەمڕە لە بەشێکی زەر لە کادیرە کۆنەکانی حیزب

دوور دەخاتەوە. لەم وتووێژانەدا بە ئەمە ڕوون بووەوە و بە لایەنە بەرامبەرەکانیشمان پێم وایە کە هەیکەلی کادری حیزبی کۆمۆنیست لە هەسوڕاوان و بیرمەندانی بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی و نەریتێکی خەباتکارانەی یەکگرتوو پێک نایەت. وەک ئەندامێکی سەرکردایەتی و وەک کەسێک کە لە بنەڕەتدا هەوڵست و ئاسۆی ئەم حزبەی لەم ساڵانەدا پێناسە و ڕوونکردەتەوە، ئەو ڕاستییەی کە تەنیا ژمارەیەکی سنووردار لەوانەی کە حیزب لەسەر شانی ئەوان بنیات نراوە، هاوبەشی ئەو ئاسیانە و ئەم هەوڵستەن بە من ، گومانی جددی لەسەر ئایندەی کاری سیاسی هاوبەشی لەگەڵ ئەو هاوڕیانەدا دروست کردووە. لە پلینمی هەژدەهەمەوە، کە دوای ماوەیەک لە کشانەوە، ئەمجارە وەک ناوەندی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە سەری کاروبارەکان دانراین، ئەم جیاوازییە فیکری و سیاسییە لەگەڵ چینێک لە کادیرە باڵاکانی حیزب تایبەتتر و زیاتر بوو هەنگاو بە هەنگاو یەکلاکەرەوەتر. ئەگەرچی دژایەتی سیاسی کادرەکان بە ئاشکرا لە پەراوێزی ڕەکخراوەکاندا دەبینرێت، بەدەنگی یان پەسەندکردنی ئەتەماتیکی بەچوونی ڕابەرایەتی لە لایەن کادیرەکانەوە میتۆدێکی باوی حزبی کۆمۆنیستە، بەڵام لە پشت ئەم ڕازامەندییە فەرمییانە، دیارە خەڵک دەبینین بە ئاسۆ و ئەولەویەتە جیاوازەکانیەوە، و لە زۆر حاڵەتدا یەکتریان لەدەست دەدەن. دووپاتکردنەوە و بەدەنگیی فەرمی بەرامبەر بە بەچوون و سیاسەتەکانی ڕابەرایەتی، وەرگەڕانی بە بێباکی، بەرەنگار بوونەوەی نەرەنی، دوودڵی سیاسی و پەراوێزخستن. ئەم تایبەتمەندییە لە کۆمیتەی ناوەندییەوە تا خوارەوە دەبینرێت. تەنانەت لە نێو زۆرێک لە کادرەکانیشدا کە بە ڕواڵەت بەردەوامن لە ڕاگەیاندنی ڕەکخوتنەکیان لەگەڵ ئەمەدا، ئەو جۆش و خرۆش و خەبەخەیەی سیاسی و پراکتیکی کە تایبەتمەندییەکی سروشتی کۆمۆنیستێکە کە دان بە گرنگی ڕێی خەیدا دەنێت لەم قۆناغەدا و پڵە دەکات لە ڕێی خەیدا، بە دڵگەرمن بەرچاو دەکەوێت. چاوخشاندنێکی سادە بەو هاوڕێ کۆنانەی کە ئەمە ئەم حیزبەمان لەگەڵیان پێکهێنا، ئەوەمان بە دەردەخات کە ئەمە بە باوەڕ و ئەولەویەتە سیاسییەکانمانەوە، نامەین لەم حیزبەدا و پێویستە یەکێیزی تەشکیلاتی خەمان لەگەڵ زۆرێک لە کادری تەقلیدی لە ئاستی ناوەند و سەرەوەی ڕەکخراوەکاندا نوێ بکەینەوە .دوبارە خوێندنەوەی بە بکەینەوە
ڕەبازی کۆمەڵایەتی ئەمە بە ڕوونی لە زۆر کەس دابڕاوە کە تا ئەمڕۆ لەگەڵیان لە حزبی کۆمۆنیستدا بووین (یان جیابوونەوەکەی بە ڕوونی سەلمێنراوە) و بەدەنگی و پشتاستکردنەوەی فەرمی ئەمە ناشارێتەوە. ماوەی گۆشبینی پێش کۆنگرەی دووەم تێپەڕی. ئەزموونی چەند ساڵی

ابردوو دەریخستووە کە نیشاندەرێکی بنەڕەتی حوکمدانی کەدەنگی ئەوەیە کە پرسیاری هاوبەش و ئەوڵەویەتی هاوبەش هەبێت. هەڵکەوتنی زارەکی و لەوەش خراپتر، بەدەنگی، کە دەکرێت وەک خواستی کەسێک بە هەڵکەوتن و ناکۆکی لەگەڵدا بێت، نیشاندەری هیچ شتێک نییە. پەیوستە بزانین سەرقاڵی ئاستەقینەی مرۆڤ چییە، گرنگی بە چی دەدات و لە چیدا بەباکە، چی دەیجوڵێنێت و لە کام قۆناغدا و بەرەدا ئامادەیە، بە غەریزە چی دەکات و هەرگیز فکری چی نابێت. لە ماوەی چەند ساڵی ئابردووداو گەورەترین هەرشی ئایدیۆلۆژی و سیاسی بەرژوەندی بە سەر مارکسیزم و هەموو بیرێکی یەکسانیخوازانەی کرێکاران بەردەوام بووە. دەتوانن پەداچوونەوە بە ئەدەبیاتی هەمان قۆناغی حزبیکەمانیستدابکەن و بزانن بۆچی ئەم دیاردەیە چ بەشێک و لەسەدی ئابڕایەتی و کادیرانی ناوەندی حیزب بووە. لەوەش تاڵتر، دەبێت بزانین ئەگەر ناچار بکرایە، لە چ بەشێک و لەسەدی کادیرانی حیزبدا توانایی بابەتیی بەرگریان لە مارکسیزم و سۆسیالیزم لە بەرامبەر ئەم هەرشەدا دەبوو. لەم قۆناغەدا بەشێک لە شاعیر و موزیکژەنی ئەرانیش بەریەککەوتنیان هەبووە، ناسیونالیزمی کوردیش لەرزێک بووە، هەندێک حکومەت یاسای دژە پانبەریان دەرکردووە، هەندێک دەستی کەنیش سەرزەنشت کراوە بەهۆی نەدانی پارەی ئەندامەتی و دەتوانن کاریگەریەکانی ئەمانەش لە ژیانی سیاسی زۆرێک لە هاوڕێیان ببینن و بەراوردی بکەن. کەشە ی ئەمە لە م حیزبە دا تە نیا گە ان بە دوای وە امدا نییە بە مە سە لە ی تیۆری و کردە یی خە باتی چینایە تی، بە ڵکو ا کەشینی سە رنجی کادیرە تە قلیدییە کانی حیزب بە ئە و پرسانە. جیاوازی سەرقاڵی لەو ئەرکەی کە بە خەمان دیاری دەکەین، لە پەیوەندکانی حوکمدانی پراکتیکی سیاسی و هاوشێوەکانیدا، بەگەی جیاوازییە بنەڕەتییەکانی نوانمانە. دابڕان تاکە ڕەگای بنەڕەتییە بە وەامدانەوەی ئەم دەخە.

پەم وایە ئەم ووڕەنکردنەوانە بەس بە ئەوەی زۆرووڕتی جیابوونەوە لە ڕیزەکانی دیکە لە حیزبی کەمانیستی ئەراندا نیشان بدات. ئەمە باسی کەنی ئەمە بووە. دەخی ئەمەی جیهان تیشک دەخاتە سەر بەپەلەیی ئەم دابڕانە. بەام فەمی تایبەتی ئەم دابڕانە، واتە کشانەوەی من و هاوڕێیانی هاوفکرم لە حیزب بە پەکهەنانی حزبێکی سیاسی دیکە، دەرئەنجامی هەڵسەنگاندنێکی تایبەتترە بە ئەو ستراتیژییە جیاوازانەی کە دەکرا بە جێبەجێکردنی ئەم دابڕانە بگیرێنەبەر. لەرەدا پەیوستە ئاماژە بە هەکارەکانی هەڵبژاردنی ئەم شێوازە تایبەتەی جیابوونەوە بکەین، و هەندێک لایەنی پراکتیکی ئەم کردارە و وردەکارییەکانی بە کاتێکی تر بجێدەهێڵم. پەیستم بەوەیە بە خوێنەرانی ناحیزبی ئەم نووسینە ووبنکەمەوە کە ئەم

ڕووبەڕووبونەوانە لە چەند مانگی ئایندوودا بە شێوەی جەماوەری لە شێوەی شریتدا بە هاوڕێیانی حزبی، وتارێک لە کۆنفرانسی فراکسیۆن کۆمۆنیزمی کرێکاری ، و لێکدانەوەی پلینۆمی بیستەمدا هاوڕێیانی ڕێکخستنەکان لە ئاگادارکراوە.

١- پلانی پێشوومان سەبارەت بە جیاکردنەوەی هێزە سیاسییەکانی ناو حزب لەسەر بنەمای پلاتفۆرمی ڕوون بە کردەوە نەهاتەدی و هیچ ئومێدێک بە کرانەوە لەو بوارەدا نەبوو چونکە لە ماوەی ئایندوودا سەلمێندرا کە هێزەکانی تر جیاوازی خۆیان هەیە، تەنانەت وەک تا ئێستا جگە لە سروشتی سیاسییەکەی ڕوونە، ئەوان ڕاڤەکێکی ڕێکخراوەیی و تەنانەت کەسی دەبەخشن و خۆیان لە ڕووبەڕووبونەوەی سیاسی ئاشکرا بەدوور دەگرن. کۆتایی ئەم پرسیە خۆش نەبوو. وردە وردە تا ئێستا ئادیەی نیازەکانمان لە حیزبدا ناچارن بوونی ناکۆکی لەگەڵ ئەمە لە هێڵەست و هێڵی سیاسی خۆیان بشارنەوە، بە پێی بەرژەوەندییە سیاسییەکانیان، بە هەمان ئادەب، نوقم دەبن لە ناکۆکی و بیانوو بە ڕێکخراوەکان. تا زیاتر جیاوازی سیاسی ئاستەقینە کەمتر دەربکەوێت، چەبوونەوەی دەربەینی ڕێکخراوەیی و تەنانەت کەسی لەسەر بنەمای جیاوازییە ناوخۆییەکانی حیزب زیاتر دەبێت. گفتوگۆ ناوخۆییەکانی ئەم دواییە سەبارەت بە شێوەی کەنداو و پێشهاتەکانی کوردستانی عێراق بە هیچ گومانێک ئەمە دەسەلمێنن. پەدەچێت خەباستەملێکراوی ڕێکخراوەیی نیشاندان تایبەتمەندییەکی پراکتیکی زیاتری هەبێت بە نیازەکانمان لەوەی لە پاڵ بچوونەکانیاندا بوەستین و دان بە بوونی جیاوازی سیاسیدا بنێین. ئەم پرسیە بەهودەیی پلانی جیابوونەوەی هێشیارانە و ئارەزومەندانەی هێزە جیاوازەکان ئاشکرا دەکات.

٢- لە دەخێکی وادا کۆنگرەی چوارەم لە گرێیەکی لەکارەکان نەکردوە. ئۆگری سیناریۆکانی کۆنگرەی چوارەم، پشتەاستکردنەوەی تەقلیدی بچوونەکانمان بە زرینەی یەکلاکەرەوەی کۆنگرە، ڕێنگە پیاهەڵپژانی زۆر لەسەر پرسە ڕێکخراوەییەکان لەلایەن ڕێوتی ناسیۆنالیستیی کوردەدا، و پاشان بانگەشەی هەڵبژاردن لە ڕاوەکاندا بە ئەوەی چەند کەسێک لە هاوڕێ خوازراوەکانی ڕێوتی دیکە لە کۆمیتەی ناوەندیدا. نێک هەر دابەشبوونە سیاسییە ئاستەقینەکان ڕوونتر نەدەبوونەوە، بەڵکو هەمان ئادەی جیاوازییە سیاسییەکان کە سەرکردەکانی مەیلەکانی دیکە لە بازنەکانی دەوروبەریاندا دەریدەبڕن، بەدەنگ دەکرا. تا ئێستا ئەمە پراکتیکی هێزەکانی تری ناو حیزب بووە. بە پێچەوانەی خواستی ئەمە، کۆنگرە

بە دڕبڕینی دەسەزی بەهەزی نەیاران بە بەچوونکانمان، تەنانەت بە ورەی هێخنەگرانەی چەند کەسێکی کەم لە بەواری هێکخراوەکاندا، ژیانێکی نوێی بە وەنەی درەی هێزبەندی سیاسی بەخشی.

٣- پەیوەستی دابڕانی سیاسی تەنها لەلایەن ئەمەوە وروژێندرا. بە هەڕەکانی تر و هەڕەسوارەکانیان لە ئاستە جیاوازەکاندا، لە کەمیتەی ناوەندییەوە تا یەکە ناوخەییەکان، پاراستنی یەکێتی هێکخراوەیی لەگەڵ بزووتنەوەکەمان تا ئەم خاڵە زەر گرنگ بووە. چەپی هادیکالی تەقلیدی لە حیزبدا ئاڵایەکی سەربەخۆی نییە و ناتوانێت خۆی وەک بزووتنەوەیەکی هێکخراوەیی لە گەڵپانی کەمەایەتیدا پێناسە بکات. ئەمەش بەشێکە لەو چەپانەی کە لەم قۆناغەدا ئاسۆ و پلانی کاری کەمەنیستی نییە و لەژێر فشاری دژە کەمەنیزمدا بە ناچاری لە باشترین حاڵەتدا ئەتەمیزە دەکات. هێوتی ئەگەری زیاتری بزووتنەوەکەیان، وازهێنانە لە مارکسیزم وەک هەوڵەست و سۆسیالیزم وەک بزووتنەوەیەکی پراکتیکی. حیزبی کەمەنیست بە ئەم کەمەڕە کادیرە وەسیلەیەکی گونجاوە بە پاراستنی شوناسی چەپ وەک کەسانی دیاریکراو و بەدەستهێنانی دەرفەتی هەڵبژاردنی تاکەکەسی سیاسی. بە ناسیۆنالیزمی کورد، هەڵبژاردنی جیابوونەوە پەیوەستی بە بوونی هەلومەرجی بابەتیی گونجاو هەیە لە بزووتنەوەی کوردستاندا، کە دابڕتە هەی پێکهێنانی دەستبەجێی هێکخراوەکی ناسیونالیستی چەپ کە قەبارەی هێکخراوەیی بەرچاوی هەبێت. دابڕان لە حیزبی کەمەنیست بە ئەم هێوتە ناتوانێ بە پلەیەک دوورکەوتنەوە لە کەمەنیزم بە گشتی و چوونە ناو هادیکالیزمی نەتەوەیی لەگەڵدا بێت. تا ئەو مەرجە بابەتیانە نەبن، خوازراوتر لە حزبی کەمەنیستدا بمێنێتەوە و وەنەی خۆی وەک کادیری سیاسیی هێکخراو کە بەشدار بووە لە هوداوەکانی کوردستاندا. ئەمەش دەرکەوتووە کە بوێری هەی ناسیۆنالیستی کورد لە حیزبی کەمەنیستدا پەیوەندییەکی هاستەوخۆی لەگەڵ بزووتنەوەی ناسیۆنالیزمی کوردی لە ناوچەکەدا هەیە. کەکردنەوەی گشتی ئەم دواییەی کەمەگەی کوردستان و خستنەووی پرسی کورد لەسەر ئاستی جیهان، ئەم هێوەی بە ماوەیەک گەشبینی کرد و هێگەی دا "ماندوەتی پلینەمی ١٦" تا هادیەکی دیاریکراو لەبیر بکرێت. ئەمەش پەدەچێت دیسان ئاسەی جیابوونەوەی خەبەخشانەی ئەم بزووتنەوەیە لە حیزب تاریک بووبێتەوە.

بەهام مەیلەکانی تر جوداخوازییان ناوێت و چاویان لە خەتی ئەمە و بەتایبەت خەمان وەک کەسانی دیاریکراو وەک تاکە بەدیلێکی هاستەقینە بە پاراستنی بناغەی ئەو حزبەی کە موڵک و ماڵی خۆی بە

ئەوان هەیە. نەک هەر ئەمە، بەڵکو ئەوەش دەزانن کە دانان بە بوونی جیاوازی سیاسی لە دەستی ئەمەدا دەبێتە هۆی ئارگیومێنتێک بۆ داواکاری ڕەوای کشانەوەی ئەو ڕەوتە لە حیزب. ئەمە تەکنیکێک لە تیژترین هێرشی شەخسی سەرکردەکانی ئەم جەریانە بۆ سەر ئەمە و لە هەمان کاتدا ئەستوورترین سوێندخواردنی بەچوونەکانمانە.
ڕەیشتنمان لە حیزب بەشێوەیەکی سیاسی و پرەنسیپی ئەم بنبەستە دەشکێنێت. لە کۆتاییدا پێویستە ئەو بزووتنەوەیەی کە پێداگری لەسەر جیاوازییە سیاسییەکانی دەکات، پشتگیری جیابوونەوە بگرێت. ئەمەش ئەمە ڕوویدا.

٤- بیرکەی پاکسازی بیرکەیەک بوو کە بەردەوام لایەنگران و نزیکانی ئەمەو لەم ماوەیەدا لەبەردەم ئەمەد دانراوە. یەکێکیان بەدوای ڕێگایەکدا دەگەڕێت بۆ دیاریکردنی ئەرکی حیزب، ئەوی دیکەشیان کردوویەتی بە پرسێک بۆ دەستپێکردنی ئارامکردنەوەی ڕێکخراوەیی. لە ژمارەی یەکەمی کەمنیستی دوای پلینەمی ١٨، گوتم پاکسازی هێزی ئەمە و ئامرازی ئەمە نییە لەم ململانێیانەدا. ئەمە دابڕانێکی سیاسی و هۆشیارانەی هێزەکانی ناوەوەی حیزبمان دەوێت. بەگومان ئەم لەدوانە نایتوانی ڕێگری لە کەمبوونێک کادیر بۆتایبەتی لە نێو مەیلی میللی کورد بکات، بە ماوەی دوو ساڵ کە زەنگی هەر پەستەچیەک وەک فەرمانی دەرکردن لە خیابانەدا بخەینە بەرچاو و بەردەوام خەڵاگریمان بخەینە بەر تاقیکردنەوە. بەڵام ئەمە بە دەسزی ئەم هێزە ماینەوە. لەڕەدا دەموەست ئاماژە بە چەند خاڵێک بکەم سەبارەت بە بەهودەیی و زیانبەخشی کۆتایی پەنهانی ڕێکخراوەیی لەم دەخە تایبەتەدا لە وەڵامی ئەو هاوڕێیانەی کە دەڵێن "ئەمە حزبی ئەمەیە، بۆچی ناڵێن؟"

یەکەم: پاککردنەوەی مرۆڤەکان ناتوانێ هەمان دەرئەنجامی جوداخوازی سیاسی بەرهەم بهێنێت. جودایی سیاسی ئەرێنییە و نەرێنی نییە. هەرکەسێک لەسەر بنەمای بیروباوەڕی خۆی ڕێگای خۆی دەگرێتەبەر، هەربۆیە پاککردنەوەیەکی جددی و قووڵ دەبێتە پراکتیکی. کەرامەتی مرۆڤ و پێگەی یاسایی یەکسانیان لە کاتی جیابوونەوەدا دەپارێزرێت. جگە لەوەش ڕوونکردنەوەی مەیلی ئەرکەکانی داهاتوویان لە ستاتیی ڕێکخراوە سەربەخۆکانیاندا لەکاتی سنووردارکردنی سیاسیدا پشکنینی بە دەکرێت و پچڕانێکی سیاسیی بنەڕەتیتر لە نەریتی هێزەکانی دیکەوە ڕوودەدات. لە لایەکی دیکەوە پاساوتنی تاکەکەسی، تەنانەت ئەگەر لەسەر بنەمای سەربەخۆیی ڕاگەیەندراوی مرۆڤەکان بە دژی تایبەت و نووسراوەوە بێت، هەشتا بە حوکمدانی بابەتیی و پێوری

ئارەزووەندانە ئالودە دەبێت. بەم شێوەیە خەڵک زەلیل دەکرێن. ئەگەر لە دەرەوەی حیزب ئاسۆی چالاکی لە بەردە میاندا نەبینن، کەلەم حاڵەتەدا زەر ڕاستە ، کەش و هەوای دووڕوویی و خۆشکاندنەوە گەشە دەبێت. کەتایی پێهێنانکی لەو شێوەیە جۆرە پێنجەی خۆی لەسەر هەستی ڕاستودروستی ئەو کەسانە بەجێدەهێڵێت کە دەمێننەوە. پاڕاوتنی تاک، لەم حاڵەتەدا ڕوونە کە نەک تەنها تاکەکان بەڵکو لە بنەڕەتدا نەریت و بیروباوەڕ و تەڕوانینی سیاسی جیاواز ڕووبەڕوو دەبنەوە، ئەم کەموکوڕییە بنەڕەتییەی هەیە کە تەنها لە تاکەکاندا بەدوای ئەمانەدا دەگەڕێت و سیمای کەمایەتی ئەو ڕووبەڕووبوونەوانە پشتگوێ دەخات. تەنیا دابەشبوون و دابڕانی سیاسیی بیرلەکراوە و هۆشیارانە دەتوانن گواستنەوەی ڕاستەقینە لە نەریتەکی خەباتگێڕییەوە بۆ نەریتەکی دیکە بکەنە مومکین.

دووەم: کەتایی پێهێنان و ڕەواوی و ناڕەوایی دەبەتە بەشێک لە مێژووی ڕاستەقینەی ئەو حزبەی کە دەمێنێتەوە. ئەمەش لە کەشوهەوای دژە کەمینیزمی ئەمڕۆدا، کە بازاڕێکی فراوانی بۆ کەمینیزمی ڕەکخراو هەیە، زەر زیانبەخشە. ئەو حیزبەی لەم کەتایی پێهێنان سەرهەڵدەدات دەبێت خۆی بۆ ماوەیەکی دوورودرێژ ئامادە بکات بۆ وەڵامدانەوەی ئەو تەمەتانەی کە لە هەموو لایەکەوە فڕەدراونەتە سەری، بۆ ئەو شێواندنە گەورانەی کە لەسەر بنەمای ئەمە لە مێژوو و ناسنامەی سیاسی خەیدا دەکرێت و بۆ بەچوونی منیش دەیکات بۆ ئاسانی لەم قۆناغە ڕزگارت نەبێت. بەداخەوە پرسەی شێواندنی مێژووی ئەم حیزبە لە گۆشەکنارەوە لەم دواییانەدا لە ئاستە باڵاکانی خودی ئەم حیزبەوە دەستی پێکردووە. ئەو ڕاستییەی کە گوایە هەستی پەدەکەین سەبارەت بەم پاککردنەوەیە بەس نییە. جیهانی بەرژوازی لە دەرەوە سەرمایەگوزاری لەم ڕەوادە دەکات. ئەمە ئەو جیهانەیە کە لە بەر چاوی ئەمدایە، لە دەمێکی کەمەڕەک ڕۆژنامەنووسی تازەپێگەیشتووەوە، لینین کە دیلەتی گەلانی ڕووسیای تزاری هەڵوەشاندەوە، بە ستەمکاری نەتەوەیی دژانەت و خەڵک بەقەبارەیەکی گەورە خەریکی بە باوەڕکردن بەم شتە. ئەو نامیلکانەی کە حیزب بەیارە دواتر بینووسەت و لە وەڵامی پاکتاوکردنکان و شێواندنکانی ماسمیدیای بەرژوازی و مێژوونووسە ساختەکانیدا، ڕوون دەکاتەوە، تەنانەت ناتوانن وەڵامی گۆشەیەکی ئەم ئاماژە گشتییە بدەنەوە. من واز لە بەفیڕۆدانی ئەو وزەیەی دەهێنم کە دەبە لە نووسینی ئەو جۆرە بەرگریانە لە حیزبی سەرفبکرێت.

سێیەم: ئەگەر من بەشێکی زەر لە کادیرە کۆنکان و تەنانەت

دامەزرێنەرانی ئەم حیزبە پاک بکەموە کە هەشتا هەندێکیان بانگەشەی ئەوە دەکەن کە خودی ونبووی خۆیان لە باسکانی کۆمۆنیزمی کرێکاریدا دەزیوەتەوە، ئەوا حەزی شەخسیی من ئەوە دەبێت کە خەم بچم. ئەم هەڤاڵانە جێگای منیان لە دونیادا لێدەست نەداوە. هەزی شەشگەڵەی سەرکی کە من بەدوایدا دەگەڕێم لە دەرەوەی ئەم حیزبەیە. زۆربەی ئەو مارکسیستە بەسەز و بەتوانایانەی کە دەبە لە بەردەم ئەم شەشە چینایەتییە بوەستن، دەبە لە دەرەوەی ئەم حیزبە بدەزرێنەوە. پاککردنەوەی ئەرێنی و دووركەوتنەوە و کەکردنەوەی کەسانی هاوفکردا هەگبەکی پڕنسیپیتر و کەمتر قورستر و ئاستوخۆترە بە ئەو ئامانجەی کە من بەدوایدا دەگەڕێم.
بە ڕام میتادی پاککردنەوە هەگبە یەک نییە بەکو تەنیە لە بەردەمماندا و سەرمایە بە نیارانی کۆمۆنیزم و هەکخستنی کۆمۆنیستی لە کۆمەڵگادا دابین دەکات.

٥- دەوترێت ئەمە حزبی ئەمەیە و نابێ چاوپۆشی لە ئیعتبار و کاریگەری و ئیمکاناتکانی بکەیت. منیش پێم وایە ئەمە حزبی ئەمەیە. بەڵام کەمەگاش ئەمە دەزانێت. کاریگەری و ئیعتباری ئەم حیزبە لە ئاسمانەوە نەهاتووە. دەرئەنجامی کاری مرۆڤ کۆمۆنیستەکان و هەبازێکی سیاسی دیاریکراوە. ئەم حیزبە لە سەر مەدەلی کۆمۆنیزمی ئەمە خۆی بە کۆمەڵگا ناساند و لە چینی کرێکاردا ئیعتباری بە دەستهێنا. وە بە بۆچوونی من ئەگەر هەڵەتی یاسایی مەسەلەکە ئەوە بێت کە ئەمە لە حیزب دەبەین، واقیعی کۆمەڵایەتی و سیاسی ئەم هەوداوە ئەوەیە کە ئەوەی لەمەودوا خۆی بە حزبی کۆمۆنیست ناودەبات، ئەو کەسەیە کە ئەمەی بەجێهێشتووە. وە ئەم هەشتنە زەر لەمەوبەر دەستی پێکردبوو. بە هەر چاودێرێکی حزبی کۆمۆنیست، هیچ پرسیارێکی جددی نییە کە حزبی داهاتوومان لە کوێی کۆمەگادا دەوستێت و چی دەبێت و چی دەکات. ئەگەر لەدەرەوەی ئەمە هیچ ناهوونییەک هەبێت ئەوە حزبی ئێستا لە کوە دەبێت دوای ئەوەی ئەمە هەیشتن. ئەمە ناتوانین زیاتر لەوەی ئەمە و هەڵکەمان لە کۆمەگادا هەیەتی کریدت لەگەڵ خەماندا ببەین و بە وازهێنان لە حیزب ئەو کاریگەری و کریدتەش هادەستی کەس ناکەین. کۆمەگای دەرەوەی ئەمە، لە کرێکارانی ئاشنای حیزب و گرووپە سیاسییە چەپەکانەوە تا دەگاتە حیزبە بەرژوازییەکان و چاودێرانی سیاسی، لەگەڵ ئەوەشدا بە شێوەیەکی بابەتیانەتر لە ئەمە و حیزبی کۆمۆنیست دەهاوانن و حەتمەن، بە پێچەوانەی هەندێک هاوڕێ کە بە نکۆیکردنی سەرسەختانە لە شتەکان بە هازی کردنی دڵی خۆیان بە کافی دەزانن، لەگەڵ واقیعەکانی بوونی سیاسی حزبی داهاتوودا هووبەووونەوە.

بۆیە من بچوکترین خەمی لەدەستدانی کاریگەری و دەسەڵاتی سیاسیم نییە. دەزانم ناوەندە بڕڕوازی و وردەبورژوازیە ئێرانی و غەیرە ئێرانی بە کان هەیشتنی ئەمە بە هەیشتنی "کۆمۆنیزم" مارکسیستی و "یەکلایەنە ڕوانینی" کرێکاری حزبی کۆمۆنیست دەزانن و هەوە دەدەن حیزبی داهاتووەمان گۆشگیر بکەن و بیکەنە ئەو حزبەی کە ماوەتەوە خۆشویست بکەن. بەڵام ئەمە خاڵی بەهێزی ئەمەیە و دەبێتە فاکتەرێک بۆ فراوانکردنی کاریگەریمان لە چینی کرێکار و بزووتنەوەی سۆسیالیستیدا.

پرسی ئیمکاناتی حیزب بۆتەواوی یاساییە. بۆ بەوای من کەسێک کە لە حیزبی کۆمۆنیست دەربچێت، لەڕوی یاساییەوە ناتوانێ داخوازییەکی سەبارەت بە ئیماکاناتەکانی ئەم حیزبە هەبێت. بگومان لە دەرەوەی لایەنی یاسایی، لایەنێکی پرەنسیپی و سیاسی هەیە. بەڵام دانان بە مافی سیاسی ئەو کەسانەی کە جیا دەبنەوە، بە تەواوی پێویستە بە خودی حزبی کۆمۆنیستەوە. لە ڕوانگەی یاساییەوە، بە تەواوی ئازادە لە دانپێدانانی فەرمی بەم مافە یان نا. من بە وەک خەم نێک هەر ئەوە دەزانم کە هەموو ئەو ئیمکاناتانەی کە هەن هی حزبی کۆمۆنیستن و هیچ داواکارییەکم لەو بارەیەوە نەکردووە، بەڵکو لە ڕوانگەی سیاسییەوە پێموایە پاراستنی تەواوی ئەو ئیمکاناتانە بە قازانجی حزبی نوێ دەبێت . ئەمەش دەبێتە هەی ئەوەی کە هەڵبژاردنی سیاسی ڕاستەقینەیە بە هەڵسوڕاوانی حزبی گونجاوتر بکات. هەرکەسێک دەیەوێت بچێتە ناو حزبەکەمانەوە پێویستە ئاگاداری سنووردارببوونی پێویستیەکانمان بێت و خۆی بە ماوەیەک لە هەوەدان بە دروستکردنی سەرتایەترین پێویستیەکان بە ئەم حیزبە ئامادەبکات. تەنها لە یەک حاڵەتدا داواکارییەکمان بە پێویستییەکانی حیزب کرد، ئەویش پێوەندی بە دابینکردنی پێداویستییەکانی ژیانی کورتخایەن و بەرگریی ئەو هاوڕێیانەی لە ئەردوگاکانی کەمپی جێگیرکراون کە لە حزبی کۆمۆنیست دابڕاون. پێشنیاری ئەم داواکاریەش پێویست بوو چونکە لەم حاڵەتە تایبەتێدا بەهەی هەلومەرجی تایبەتی کار و ژیانی ئەو هاوڕێیانە، هیچ ئۆگرێک نییە بە توانای هەبوونیان لە کورتخایەندا.

٦- جیابوونەوەی ئەمڕۆ دووکەرت بوونی حزبی کۆمۆنیست نییە. هەروەک چۆن بە شێوەی جەراوجەر و لە پلینۆمی بیستێمدا وتم، لە ڕووبەڕووبوونەوەی ڕاستەوخۆی هەکاری جیابوونەوەدا، جیابوونەوەم جیابوونەوەیەکی تاکەکەسییە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بە مەبەستی پێکهێنانی حیزبێکی کرێکاریی کۆمۆنیستی. بانگەوازی جیابوونەوەم بە

هیچ کام لە ئەندامان و هەسوڕاوانی حیزبی کۆمۆنیست نەداوە و نایدەم، هەروەها هانی هیچ کەسێکم نەداوە و نادەم بۆ جیابوونەوە لەو حیزبە. هەر لە سەرەتای گیشتنم بەیارە، بە هاوڕیانی حیزبی خۆم و بە هاوڕیانی مەکتەبی سیاسیم ڕاگەیاند کە بەیارەکەی من کۆتایی و دەتوانن خۆیان بەیاری تاکەکەسی یان بەکۆمەڵ سەبارەت بەو کارە بدەن. لەم ماوەیەدا تەنانەت یەک هەنگاویشم نەناوە بۆ ئەوەی کەس ڕازی بکەم کە یاوەریم بکات لەم بزووتنەوەیەدا، تەنانەت خۆم لە هەر گفتوگۆیەک لەگەڵ هاوڕێکان و نزیکەکانم کە گومانێکی وا بۆجبهەڵەت، خۆم بەدوور گرتووە. لە کۆنفرانسی فراکسیۆنەکەدا جەختم لەوە کردەوە کە کارەکەم بە مانای بانگەوازکردن نییە بۆ دابەشبوونی فراکسیۆن و بەیار نییە حزبێکی نوێ لەلایەن فراکسیۆنەوە پێکبهێنرێت. من وەک خۆم تەنیا پێشوازی لە هاوڕێی ئەو کەسانە دەکەم کە دەیانەوێت سەربەخۆ لە هاندان و لەسەر بنەمای زانینی خۆیان لە واقیعە سیاسییەکانی حیزب و جیهانی ئەمڕۆ ئەم ڕێگایە هەڵبژێرن. من هیچ ئیدیعایەکم لەسەر میراتی سیاسی و ماددی حزبی کۆمۆنیست نییە، شانازی بەو کارانە دەکەم کە لە حزبی کۆمۆنیستدا کردوومانە و دان بە مافی ئەو کەسانەدا دەنێم کە دەیانەوێت لە دوای ئەمە لە حیزبدا بمێننەوە و بەم ناوەوە کار بکەن. بە من ئەم هەوڵستە لە پێویستی و خەبازلزانینی ئەخلاقی نییە. بەڵکو لەبەر ئەوەیە کە ئاسانکاری بە پێکهێنانی حیزبی داهاتوو دەکات لە ژینگەیەکی سیاسیدا کە لەسەر بنەمای پرەنسیپەکان دامەزراوە و شوناسێکی سیاسی شەفافتری پێدەبەخشێت.

لە هەمان کاتدا گومانم نییە کە ڕاگەیاندنی جیابوونەوەم لەگەڵ گەلانی بندەستی لە حیزبی کۆمۆنیست دەبێت و نێک هەر کەسە هاوبیرەکانم لەم حیزبەدا ئەم حیزبە لەگەڵ مندا جێدەهێڵن، بەڵکو بە مەودای بەرفراوانتر لە گومانی جددی سەبارەت بە یەکێزی و ئایندەی حیزبی کۆمۆنیستی.ئەران و توانای سەرکردەکانی داهاتووی لە هێنوێنی و بەڕێوەبردنی کاروباری حیزب. بەیەکەمیتەی ناوەندیی حیزب و بەدوای پلینەمدا، سەرجەم هێکخراوەکانم ئاگادار کردەوە، بە ئەوەی هەموان کاتی پێویستیان هەبێت بیر لە هەڵبژاردەی سیاسی بکەنەوە و خۆیان بۆ ئەرکە کردەییەکانی داهاتوو ئامادە بکەن. بەم شێوەیە ئەمە ئامادەیی خۆمان ڕاگەیاند بۆ کارکردن لە قۆناغێکی ئینتقالیدا، تا پلینەمی بیست و یەکەم، و هێکخستنی جیابوونەوەیەکی هێک و پەک بە کولتوورێکی سیاسی هاوتەریب لەگەڵ بنەما کۆمۆنیستییەکان.

٧- چەند هەفتەیەک پێش پلینەمی بیستەمی کەمیتەی ناوەندی، دەقی

نووسراوی ڕاگەیاندنی دەستەکارکەشانەوەی نزیک ڕوودانم دا بۆ حیزب تا لە پلینۆمدا باسی لێوە بکرێت. هەروەها ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبم لە بڕیارەکەم ئاگادار کردەوە. لە پلینۆمەکەدا بۆ کورتی باسم لە هەکارەکانی دەستەکارکەشانەوەم کرد. لە لایەن هاوڕێیانی ئەستاوە هیچ دژە باس و پرسیار و سەرنجێک لەسەر ئەم بڕیارە نەهاتە ئاراوە. لە وەڵامی پرسیاری یەکێک لە هاوڕێیاندا هەریەک لە ئامادەبووان بە کورتی کاردانەوەی خۆیان بەرامبەر بەم بابەتە ڕاگەیاند. من و هاوڕێیانی تری مەکتەبی سیاسی هەشتا تا پلینۆمی بیست و یەکەم، کە بە فەرمی لە حیزب دەکشێنەوە، خۆمان بۆ ئەم دەستپێکە کاندید دەکرد و وەک لە ڕاپەرتی کۆتایی پلینۆمدا هاتووە، دوو کەسمان بۆ کەی دەنگ و دوو کەسمان بۆ ١١ دەنگ دەنگمان دا. ئەمە لە ١٥ دەنگی یەکلاکەرەوەی ئەستا هەبژێردراینەوە بۆ مەکتەبی سیاسی. ئامانجی مانەوەمان لە مەکتەبی سیاسی سەرتا ئەوە بوو کە بە ڕوونی ئەوە بڵێین کە کشانەوەی ئەمە لە حیزب بۆ هەی هیچ فشارێکی دەکخراوەیی هەڵکانی دیکەی ناو حیزب یان بوونی قەیرانی سەرکردایەتی لە حیزبی کۆمۆنیسدا نییە، بەڵکو جیابوونەوەیەکی سیاسیی دەخوازانێیە. دووەم: با گەرەنتی ئەوە بدەین کە پێسەی دابەانی تەشکیلاتی لە حیزبدا، وەک ئەوەی شایستەی حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانە، بە شێوەیەکی پرۆنسیپی و بەکوپێک بەرەوپێش دەچێت و هەرجارە پشتوویەک ، کە نەک تەنیا زیانی سیاسی بە هەموو ئەمە دەگەیەنێت کە ئەمەش لەحزبی کۆمۆنیستیدا چالاکین ، بەڵکو دەتوانێت ببێتە هەی زیان و لەدانی ماددی بۆ حزبە. ونەدات.
سێیەم: با چاودێری ڕەنگدانەوەی پرسەکانی ئەم دابەانە لە ئەرگانەکانی حیزبدا بکەین و ڕەگری لە شێواندنی وێنەی سیاسی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لێو نەریتە دواکەوتووانە بکەین کە بە ناچاری لەم جارە هەلومەرجەدا بوار بۆ گۆشەکردن دەدەزنەوە. و لە کۆتاییدا، چوارەم، ئەمە پێمان وابوو تا ئەو کاتەی حزبی کۆمۆنیست بۆ پێکهاتەیەی ئەستایەوە بوونی هەیە و خۆمان بە هەڵسوڕاوی ئەو دەزانین، پێویستە وتەبژێ سیاسییەکانی ئەو هەڵە کە تا ئەمەڕۆ هەی فەرمی حزبی کۆمۆنیست بووە، نوێنرایەتی ئەم حیزبە بکەن لە ڕووی سیاسییەوە و سەرکردایەتی حیزب لە دەستی باڵی چەپدا دەمێنتەوە. لە پلینۆمی بیست و یەکەمدا، دوای خستنەڕووی ڕاپەرتی ڕەوشونەکانی قۆناغی ئینتقالی، بە فەرمی لە حیزب دەکشێنەوە و بەرپرسیارێتی چالاکییەکانی حزبی کۆمۆنیست ادەستی ئەوهاوڕێیانەی لە کۆمیتەی ناوەندیدا مانەوە دەکەین.

پێکهێنانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران لە کۆتایی بیست و

یەکەمین پلینەمی کەمیتەی ناوەندی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران ئادگەیەنرێت. دەزانم ڕاستتر دەبێت ئاگڕ لە پلاتفۆرمێکی جیاوەڕوونکردنەوەیەکی زیاتر لەسەر حیزبێ نوێیەکە بدەم، هەروەها بڕچوونی خۆم سەبارەت بە چارەنووسی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دوای کشانەوەی ئەمن و شەوازی ماموستاکردنمان لەگەڵیدا بدەم.

جیابونەوەمان تاکە ڕۆژگای گەیشتن بە ئامانجی سەربەخۆیی و سیاستی کۆمۆنیزمی کرێکاری و حیزبێکی کۆمۆنیستی کرێکاری یەکگرتوو نەبوو. دەکرا چەند ساڵێکی تر لەسەری ئەم حیزبەدا بیت، موناقەشەی بکەیت، بنووسیت، بیاردربکەیت، "ناڕوونی لابریت"، "فڕ بکەیت"، بزووتنەوەی سۆسیالیستی و کرێکاری لە حیزبدا بەهێز بکەیت، مەیلەکانی دیکەی گۆشەگیر بکەیت، پاک بکەیتەوە و شتی تر. ڕۆنگە لە کۆتاییدا سەرکەوتوو بین. بەڵام کێشەکە هەمان "چەند ساڵێک"ە. ئەمە ئەم ساڵانەمان نییە. لە وەڵامی ئەوانەی سبەی لەمان دەپرسن، لە ساڵانی تاریکدا چیتان کرد کە کۆمۆنیزم و لەگەڵیدا کرامەتی ئینسانیان خستبووە بەر هەڕەشە، لەو ساڵانەی کە کرێکار بوون دیسان بە مانای بەبەشبوون و زەلیل بوون دەناسان چیتان کرد، ناتوانین وەڵام بدەینەوە، " بەڵێن ئەمە سەرقاڵی ". چاکسازی بووین لە حزبەکەماندا". جیهان بە هەموو فراوانییەکیەوە ئامادەیە پێشوازی لەو کۆمۆنیزمە ئیرادەدار و ڕۆشنگەرە بکات کە دەیوێت ئەمڕۆ سەرلەنوێ دەستپێبکاتەوە.

منسور حیکمەت

کۆمۆنیست، ئۆرگانی ناوەندی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، ژمارە ٦٣، مهرماە ١٣٧٠
بەشێک لەم نووسینە لە ژمارەی یەکەمی ڕۆژنامەی ئینتەرناشنال، ئۆرگانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران، ژمارە یەک، اسفند ١٣٧٠ چاپکراینەوە.
هەروەها ئەم باباتە لە بەرگی حەوتەمی کۆمەڵە بەرهەمەکانی منسوور حیکمەت لاپەڕە ٣١٥ تا ٣٤٠ بڵاوکراوەتەوە. بڵاوکراوەکانی دامەزراوەی منسوور حیکمەت، چاپی یەکەم، حوزەیرانی ٢٠٠٣، سوید
ISBN: 91-970866-8-1

hekmat.public-archive.net #2180fa.html

سمکۆ محەمەد لە تاوڕێی (کورد لە سیڤڕۆ بە لەزان).. دیمانە: ئاودیر نەسرەدین.. بەشی سێیەم و کۆتایی

بەشی سێیەم

کورد پێویستی بە سیستەمکی عەلمانی و دادپەروەر هەیە. نەك دیموکراسی

لەم دیمانەیەدا سمکۆ محەمەد نوسەر و ڕۆژنامەنووس کە بەشداری تاوڕی (کورد لە سیڤڕۆ بە لەزان)ی کردووە، باس لە سایکۆلۆژیای هەز و قۆناڕ سیاسیکانی کوردستان و کێسکانی هاوشێوەی کورد لە دنیادا دەکات، ڕۆڵی وڵاتانی زلهێز لە یەکلاییکردنەوەی ئەم پرسانە ڕوندەکاتەوە و هاوکات ئاماژە بە شوناسی نەتەوەیی و پرسی زمان دەکات و ئەمەش بە کارتکی لاواز بە داواکردنی سەربەخۆ بوون ناو دەبات، سمکۆ محەمەد بەچوونی وایە کە خەباتی مەدەنی بەوردبینی و هەمنی و دان بەخۆداگرتن دەکرێت، بەڵام کورد بەخەسڵەت خاوەنی ئەم سایکۆلۆژیایە نییە، هەر لە درێژی ئەم دیمانەیەدا سمکۆ بیرکردنەوە لە لێکۆینەوی بارەی خەبات لە کوردستانەوە بە ناوەندکان هەڵدەسەنگێنێت و گرنگی خاوەندارییەتیکردنی سیستەمکی نمونەیی بە دەزی کورد ڕوندەکاتەوە.

دیمانە: ئاودیر نەسرەدین

خەباتی مەدەنی بەوردبینی، هەمنی و دان بەخۆداگرتن دەکرێت، کورد بەخەسڵەت خاوەنی ئەم سایکۆلۆژیایە نییە

پێویستیمان بەسیستەمکی عەلمانی و دادپەروەری هەیە نەك دیموکراسی، چونکە دیموکراسی چەمککی زۆر شمولیە و پێناسەیکی تەواوی نییە

کورد ناتوانێ لەچەقی سەنتەری دەسەڵات نزیك بێتەوە و ڕکۆیشە دابکوتێت و جەنگکە لەکەناری خۆیەوە بگوازێتەوە بە سەنتەر، دیسان دووبارەی دەکەمەوە، ئەمە گرێدراوە بە ستراتیژی قۆناوە کە کوردەکان هەڵگری ئەم عەقڵیەتە نین

ئاگەر کورد خۆی خاوەنی سیستمی نموونەیی خۆی بوو لەگەڵ دونیای

هاوچەرخ و جەگەی خەی کردوە، ئەوکات لەلایەن هەز و دەوڵەتانی زلهێزەوە کێبەکێی لەبەرچاو دەگیرێت و رەنگە قەبوە بکرێت.
بیرکردنەوە لەگەڵینی بەری جەنگ لەگەڵ پانی کوردستانەوە بە گەڵپانکی تری دوژمن، ئەم بیرکردنەوەیە لەلای کورد لەمەڕ رەتکراوەتەوە.

لەگەڵ نزیکبوونەوە لە سەد ساڵەی لەزان باس لە هەڵوەشاندنەوەی دەکرێت، بەتایبەتی لەلایەن تورکیاوە، ئەمەش بەمانای داگیرکردنەوەی رۆژئاوای کوردستان و باشووری کوردستان لەکەدرێتەوە. ئایا کورد لەبەردەم دەخکی لەم شوێیەدایە؟
مەسەلەی هەنانە کایەی سەد ساڵەی رەکەوتننامەی لەزان، ئەوەی کە رۆژئاوای کوردستان وەکو واقیع تەماشا بکرێت یان خەیاڵی کوردەکان، مەسەلەیەکە تەنها لەژێر کەنترۆڵی تورکەکاندا نییە، بەڵکو مەیدانەکە هەم ئێران و هەم روسیا و هەم خودی سوریا و ئامریکاش لەوێن، ئەمە جگە لەوەی فەرانسی و بەریتانیەکان بەشێکی زەر لەو فەزایە بەدەستی ئەوانە چەن مامۆستایەکی ئەو قەوارەیەدا دەکەن، بەڵام لەهەمووی نیگەتیفتر ئەوەیە کە هەمان ئەزموونی حوکمەانی ئیداری و سیاسی باشوور تاقیکرایەوە، چونکە دەخە سیاسیەکە دابەشی سەر دوو رەنگ و سیاسەت بووە، ئەنکەسە و پەیدە کە هەریەکەیان هەزێکی سیاسی ئاراستەیان دەکات و بوونە بەدژی یەکتر.
وەتانی رۆژئاوا هەمیشە داوا لە کوردەکان دەکەن لەگەڵ ئەو دەوڵەتانە رێکبکەون کە بەسەریاندا دابەش کراون، ئەنقەرە، دیمەشق، تاران و بەغدا تاچەند ئەم ئامادەییەیان تەدایە؟
من پەموایە ئەو تەوانینە زەر واقیعیانەتر و کردەیی ترە، چونکە دەبە ئەوە بزانین لەدوای هەزارەی سەهەم و هاتنی جیهانگیریەوە کە بەئامریکایی دونیا ناوزەد دەکرێت، سیاسەتی پراگماتیزم لەهەمو کایەکانی ژیاندا رەنگیدایەوە، ئەمە بە رۆژئاوا ناچاری بوو کە ملکەچی ئەو سیاسەتە بکات و ببێتە پاشکەی ناڕاستەوخەی ئامریکا.
لەدوای مەژویەکی چەندین سەدەیی تێگەیشتین کە رۆژئاوا ئامادە نییە بەرژەوەندی خەی پشتگوێ بخات و لەپێناو سەربەخەیی نەتەوەیەك ئەو دەوڵەتانە پەراوێز بخات، هەروەها لەبارەی چارەسەری مەسەلەی میللی کوردیدا، دەبە لەو تێبگەین لەدوای مەژویەکی چەندین سەدەیی تێگەیشتین کە رۆژئاوا ئامادە نییە بەرژەوەندی خەی پشتگوێ بخات و لەپێناو سەربەخەیی نەتەوەیەك ئەو دەوڵەتانە پەراوێز بخات، لەکاتێکدا هەموو ئەوەیان لەلا مەعلومە کە ئێران و سوریا و عێراق دەوڵەمەندن بەنەوت، تورکیا پاشترین دەروزایە بە ئامریکا و بە رۆژئاواش، ئەمە جگە لەوەی کەیسی نەتەوە بەرکەوتن لەگەڵ دەوڵەتی

ناوەندی چارەسەر دەکرێت، نەك بەهێزی چەکداری و شەشگەری کلاسیکی، چونکە دەوڵەت دەبێ لەسەر دەستی کەبوونەوەی ئەنجومەنی ئاسایش و ئەنجومەنی ئابووری ڕۆژئاوا و دەوڵەتانی زلهێز و پیشەسازی بێت، بە ئەمەش دەبێ لەجنێف بەکەی گشتی دەنگی ئەندامان ڕەبکەون لەسەر ئەوەی کوردەکان ئەو خاکەی هەیانە دەبێتە دەوڵەت و دەبێت ببێتە خاوەن ئابووری و پوڵ و ئاڵا و دیبلۆماسیەت و سیاسەدەی خۆی بێت، ئەگەرنا باشترین ڕێگەیە کە مەسەلەی میللی هەر شوێنێك بێت لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندی چارەسەر بکرێت، ئەگەر چارەسەرەکە کاتیش بێت و بەشێك لەکێشەکان بەهێواسراوی بمێنێتەوە، هەروەك ئەوەی لەساڵی 1970 لەڕەکەوتنی ئازار بەیاری لەسەر درا، بەمەرجێك کوردەکان داوا بکەن لەژێر چاودێری ئامریکا و بەریتانیا و ڕۆژئاوا و ڕوسیا بێت ڕەکەوتنەکە، هەروەها نەبن بەربەگر لەبەردەم سیاسەتی پراکماتیزمی دونیای سەرمایەداری کە ئامریکا پێش هەموو دەوڵەتان خاوەنی بیرەکەیە و کاری پەدەکات و بەوای پێی هەیە. لەدەروەی ئەم ڕێگە چارەیە بەگوێنی سیستم لەدیکتاتۆریەتەوە بە دیموکراسی وەهمی و بە فیدرالی و هتد، تەنها قسەی سەر زارکێ، ئەگەرنا خۆ لەدوای 2003 ەوە ناوی کورد چووە دەستووری عێراقیەوە، کەچی مادەی 58 لەپەکدا بووە بەمادەی 140 و ملیارەها دۆلاری پەوخورا و هیچی بە کورد نەبووە، بەپێچەوانەوە نیوەی زیاتری خاکەکەی لەدەستدا، ئەوەش مەعلومە کە لەدەستدانی ئەو ناواچانەی پێی دەگوترێت کەشە لەسەرکان، بەریتانیەکان لەپشتیەوە ڕاوەستابوون، نەك دەوڵەتانی هەرەمایەتی بەتەنها، یان ئەوەی کە ڕۆخنە لە سیاسەتی کوردی دەگیرێت، ئەوانە هەموو قسەی ناو کتێب و میدیاکانن، لەمەیدانی واقیعیدا، ڕەکەوتن لەگەڵ ناوەنددا باشترین چارەسەرە.

بەچوونەك هەیە پێیوایە بە ئەوەی دەوڵەت دروست بکەیت، پێویستت بە دیکتاتۆریان تاك حزب هەیە. دیموکراسی و فرەحزبی دەتوانێت دەوڵەت دروست بکات، یان تاك هەزی ؟

ئەم بەچوونە نیگەتیڤە و لەشکست و بە ئومەدیەوە سەرچاوەی گرتووە، بەپێچەوانەوە پێویستیمان بەسیستەمکی عەلمانی و دادپەروەری هەیە نەك دیموکراسی، چونکە دیموکراسی چەمکەکی زۆر شمولیە و پێناسەیەکی تەواوی نییە و هەموو دەوڵەتەك و قەوارەیەك دەتوانە ئەو ناوە لەخۆی بنە، بە نموونە خۆ ئامریکا و ڕۆژئاوا و ڕوسیا و هەموو دونیا لەدوای ڕوخانی یەکێتی شورەوی بوون بەهەگری ئەو دروشمانەی وەکو دیموکراسی و مافی مرۆڤ و بازاڕی ئازاد، بەڵام ئەمە تەنها زلهێزکان دەیانزانی بەچی ئەم بانگشەیە دەکەن، نەك نەتەوە ژێر دەست و دەوڵەتە بە دەسەاتکانی دونیا کە پاشکۆی زلهێزکانن، بەیە لەژێر ئەو ناونیشانە دەتوانرێ لەگەڵ عەرەب و فارس و تورکیش

ڕکمان بخۆن و سیستەمکە دیموکراسی بێت، بەڵام ئەمە کێشەکە جارێکی تر دوا دەخات بۆ کاتێکی نادیار، بەڵام کە کورد خۆی خاوەنی سیستەمی نموونەیی خۆی بوو لەگەڵ دونیای هاوچەرخ جێگەی خۆی کردەوە، ئەوکات لەلایەن هێز و دەوڵەتانی زلهێزەوە کێبڕکێی لەبەرچاو دەگیرێت و ڕەنگە قەبوڵ بکرێت.

بۆچی کوردلە هەرچوارپارچەی کوردستان نێتوانیوە پایتەختەکان کۆنترۆڵ بکات، وەك ئەوەی عەلەویێکان لە سوریا کردوویانە؟ ئەمە تاچەند پێیوەندی بە نەبوونی ئامانج و خوونی گەورەوە هەیە؟

بڕگری کردن قورسە و پێویستی بەجەنگی ڕشنبیری هەیە، واتە بیرکردنەوە لەگەینی بڕەی جەنگ لەگەڵ پانی کوردستانەوە بە گەڵ پانکی تری دوژمن، ئەم بیرکردنەوەیە لەلای کورد لەمڕۆ ڕتکراوەتەوە، کوردەکان ڕشنبیریان هەیە، بەتایبەتی ڕشنبیری سیاسی، بەڵام کێشەکە ئەوەیە بڕگری کردن لەڕشنبیری سیاسی گرینگترە لە خودی ڕشنبیری، واتە ئەزموون گرینگ نییە، بەڵکو ئەوەی وانە وەرگرتن لەئەزموون گرینگترە، بەیە کورد ناتوانە لەچەقی سەنتاری دەسەڵات نزیك بێتەوە و ڕگەوێشە دابکوتێت و جەنگەکە لەکناری خۆیەوە بگوازێتەوە بە سەنتار، دیسان دووبارەی دەکەمەوە، ئەمە گرەدراوە بە ستراتیژی قوڵەوە کە کوردەکان هەگری ئەم عەقڵیەتە نین.

بێشکی تر لەجەنگی ڕشنبیری ئەوەیە کە خەبات بگوازرێتەوە بە دیبلۆماسیەت و سیاسەتی ئابوری و یاسایی و دەستووری، کوردەکان لەڕووە دەبە هەست بەوە بکەن کە بەچی ئەوان ناتوانن لەدانوستانکاندا براوەبن، هەمیشە ئەوەی بەخۆن بەدەستیان کەوتووە لە دانوستانکان دێدەنن یان شکست دەهێن، چونکە دانوستان شوازکی هونەری خەباتی مەدەنیە، خەباتی مەدەنی بوردبینی و هەمنی و دان بەخۆداگرتن دەکرێت، کورد بەخەسەڵەت خاوەنی ئەم سایکۆلۆژیایە نییە (مەبەست لە سایکۆلۆژیا چۆڕگرتنە لە دەسەڵات)، کورد زوو گەرم دەبێت و حەماس دەیگرێت، هەر زووش دادەمرکێتەوە و هەناسەی سوار دەبێت و بڕگە ناگرێت، واتە سەبری نییە، دانوسیتانیش ئارامی و دانبەخۆداگرتنی دەوێ، ئەمە شاهیدی چەندین دانوستانین کە سەرەتا ناوەند چەند ملکەچی داواکاریکانە، دواتر چونکە کورد سەبری ئەوەی نییە کاری دیبلۆماسی بکات و ئەو ملکەچ بوونە بخاتە نەو کایەکانی دیکەوە، بەناچاری کە تووڕە دەبێت و پاشکشە دەکات، لەدانوستانکاندا شکست دەهێنێت. ئەمە هەکاری سەرەکی نەبوونی ڕشنبیری سیاسیە کە کوردەکان ئەو کولتوورەیان نییە و دوژمنکانیش ئەمە باش دەزانن کە کورد خاوەنی چ سایکۆلۆژیایەکە چ وەکو ژیانی کۆمەڵایەتی و چ وەکو سیاسەت.

_____

بەشەکانی تر:

بەشی یەکەم...

بەشی دووەم...

وردبوونەوەیەک لە شیعری(لە پرسیاری خەمدا)ی ستیفان شەمزینی.. کاروان حەسەن

. لەپرسی خەمدا شیعرێکی شاعیر (ستیفان شەمزینی)یە، لە بڕەهەمی (بە ئەوینت ئابردووم بسووم)دا هەیە، کە لە ساڵی (٢٠٢١) لەچاپخانەی کارۆ لە سلێمانی چاپکراوە. (بە ئەوینت رابردووم بسووم) ئەم کتێبە بریتییە لە کۆمەڵە شیعرێکی نووسەر لە نێوان ساڵەکانی (٢٠١٥-٢٠٢٠)لە دوو تووێی (١٥٨) لاپەڕەدا.لەڕووی چاوەک بەشیعری (لە پرسیاری خەمدا)دەگەڵین و هەندێ لەو هەوداوانە وردەبینەوە کە لە پرسکەدا هەودەدن، ستیفان شەمزینی ئەم شیعرەی لە نەخشخانەی نووسیوە، شاعیر دەیەوێ لەڕگای شیعرەوە پرسکەیمان پیشانبدات کە خەی ئێستا لە ژیاندایە و نەمردووە، بەڵام چەند حەقیقەتێکی پرسەمان بە دەخاتە ڕوو، کاتێک مرۆڤکان لە ژیانن سەاوەک لەیەک ناکەن و یەکتر نادوێنن، کەچی لەدوای مردنی گوێی بە دەبەنە سەر گۆڕکەی و کۆ و مەجلیسی بە دادەنێن و فرمێسکی تیمساحی بە دەڕێژن. ئەو پرسکەی خەی دەبینێ و حەقیقەتی ئەو پرسیەمان بە باس دەکات و ڕاستی هەوداوکان پێش مردنی دەبینێ و لەڕگای شیعرەوە پەیامکە دەگەیەنێتە خوێنەر و دەوروبەری. شاعیر بە خەیاڵ یان وردتر تارماییەکەی لەپرسکە ئامادەیە و یەک یەک تەماشای ئامادەبووان و ماتەمگەڕان دەکات. هەووی ڕاستەقینە و هەوە دزەوکەیان دەبینێ، ستیفان لەم دەقە شیعرییەدا دەیان و هەزاران قسەی پێیە و دەی پێ لە حەسرەتی ئەو مرۆڤانەی لە ژیاندا نەیان دەدواند و دژایەتیان دەکرد، کەچی لە پرسکەیدا لەپێش هەموویانەوە

هاتوون و خەیان بەدرێ غەمبار کردووە و لەژێرەوە حەسوودی بە مردنەکەشی دەبەن، ئەمانە و دەیان شتی تر دەخاتە بەرباس و لەنووکی پێنووسەکەیەوە دەتکێنە سەر لاپەڕەی بەردەستی و دەقێکی جوانی لە بارەهەم هێناوە، ئەو تانە لەو کەسانە دەدات کە لەپرسەکەیدا کەبوونەتەوە، لەپرسەکەدا زەرشتی ئاماژە هەیە، زەرشت دژی یەکە و لەوەدا کەبوونەتەوە لەپرسەکەدا ئەمانە دەبینێ(دەست و دوژمن، ئاهەنگ و پرسە، بزە و ماتەم) چاوبازکانیش لەپرسەکەدا بوونیان هەیە و لەچاوگەڕان نەکەوتوون و بەردەوامن لەسەر ئەو ڕێگایەی خەیان کە بەخوار و خێچ و ناشیرینی گرتوویانەتە بەر. لەلایەکی تر درێ و هووە ناشیرینەکانی ماتەمگەڕان دەخاتە هووی هاوستەقینەیان دەخاتە ژێر دەیان پرسیارەوە، پرسەکەی زەر سارد و چەلە، هەموو ئەمانە ستیفانیان خستووەتە گومانێکی سەد لەسەدەوە کە هیچیان بە خۆشەویستی و هاستی ناخیان نەهاتوونەتە ئەو پرسەیە، بەڵکو هەریەکەی بە مەرام و مەبەستێکی خەیاڵەوە هاتووە. دەکرێ ئەم دەقە لەزەر لایەنی تر لەی بکەڕێتەوە و شێوەی وردتر و باشتری بە بکرێ، تایبەت لایەنی دەروونی. شاعیر لەم دەقەدا قسەکانی ناخی دەژێ و بەهاشکاوی ڕووی دەخاتە هوو، پەردە لەسەر هەموو ئەو ماسک و دووڕووانە هەڵدەداتەوە کە لەپرسەکەدا ئامادەن.

. لەڕەوە سەرنجتان بە دەقی شیعرەکە هادەکەشم و فەرموون خوێنەری بن

لە پرسەی خەمدا
پرسەکەم زەرتر لە ئاهەنگێکی خنجیلانە دەچێ
دەست و دوژمن لە ژێر تابووتی مەرگما کەدەبنەوە
تارمایەکەم لە پرسەکەدا ئامادەیە
لەو ماتەمگەڕانەدا ورد دەبێتەوە حزووریان هەیە
زەر دەم و چاوی نامە دەبینم
هاوەڵە دەرینەکانم چاو دەکەم
وەک ئەوەی نمایش بکەن
خەیان خەفەتبار نیشان دەدەن
ناتوانن بزە خەڵسکەکانیان بشارنەوە
بەتەریقییەوە لە پێش چاوی ئامادەبووان دەڕەن
بیرەوەرییەکی خۆشی هەڵەحمەتیمان بیرهاتەوە!
سیخوڕەکان هەر هەموویان لەوێن
یەکەکیان سەراپا ڕەشی پۆشیوە
یەکەکی تریان شانی لەسەر کەڵی گەڕەکەم داداوە
لەدەم و چاوی ماتەمگەڕان ورد دەبنەوە
هاتوون تا دەنیا بنەوە لە مردنم

دەتەنگیش بە خەیان
ئەو پاروو چەوریان لەکیس چوو
دەیانگوشیە چەلاوی ئاپرتە ەشکانیانەو
بە کەشکی سوەتانی خوەن و خیانەتیان دەنارد
هەندە لە هاوەە نووسەرکانم لەوەن
چاویان لەسەر ژنانە
نازانن لای کەی تر ناوم بزەنن !
سەرزمەری ئامادەبووان دەکەن
دەخەشن بەو پرسە سارد و چەە
دەنا لەئیرەییدا دەمرن
ئەوان لە ئەزەلەوە کەمەلەک کرمی حەسوودن
بەغیلی بە جەری مردنەکەشم دەبەن
ئەوان لەوەن
تا بزانن چی ژنەکی نەناس لەوە هەیە
هەشتا ژەهری بوختانیان نەکردەتە مەشکیەەو
نەیاران لەپەش هەموانەوە ئامادەن
لەژەرەوەا تەمەت بە مردنم هەەدەبەستن و
بەسەرتاسەری شاردا بەاوی دەکەنەوە
مردنەکەم وەک گزیەکی شەیتان دەبینن
دەنیان لەوەی بەشەخیەەوە مردووم
زەلکاوی بیرکردنەوەیان پەە لە گومان
باوەە ناکەن من مردبم
پەیانوایە نەردراوم ببمە یاساوەی گەستان
تا چاودەری سکونی مردووان بکەم
حیکمەتی بەدەنگی قەبرستان
بەهەەداوان بگەیەنمەوە بارەگای ئەهریمەن
ژنەکان
ئەوانەی لەژەر بارانی شیعرەکانما ئەخووسانەوە
مینا ئەوەی نەیاننناسیبم
کەس کەسیان لەوە نابینم
ئەوانەی شەەیان بوو
لەسەر بەدەستهەنانی دەم
لەو بەندا ئاشت بوونەتەوە
وەک دەستە خوشکی ناو حیکایەتەکان
تاەەمووێکیش بەنەوانیاندا ناچەت
ئەمەستا کەافەی هزرم ئاەەزکاوە
نازانم چ ژنەک لەپرسەکەمدا

بەکوە بەم دەگریە
مەمک بە یادی من هەدەکات
ئەگەر ژنەک وا هەیە
بەزووترین کات ئاگادارم بکات
تا دوو دەی تر بە ئەم تەکستە
زیاد بکەم
ئەگەریش نییە
پرسەکە چۆن بکەن
با هەر خەشم بەم
ئەلفاتیحا !

کاروان حەسەن / هەولێر

مەسەلەی ئەو دیدوپێامانەی لە قوتابخانەکانی هەرەمی کوردستان.. نووسینی/ ئاری زەندینی

مەسەلەی ئەو دیدوپێامانەی لە قوتابخانەکانی هەرەمی کوردستان چەند سالێکە بۆتە بەرنامەوستراتیژی هەرقوتابخانەیک لە هەرەمی کوردستان جێگاومایەی رەخنەیوهەوەستەلەسەرکردنە چونکە بەردەکی گەورەیە هەیانگرتووە بەو شێوە ئاسان نییە جێبەجێکردنی بەرامبەر ئەو باودەخە کەملایەتیوئابووریوکەمەلگەی کوردی و ژمارەی زۆری قوتابی لە پەل، ئەو دیدوپێامانە کە لە قۆناغی بنەڕەتی و ئامادەیکان بۆتە بەرنامەوستراتیژ (قۆناغی بنەڕەتی لە پەلی یەک تا پەلی نۆ واتە سەرەتایی وناوەندی) نەک لایەنی عەقلی و بیری بەکو لایەنی مادیش و دارایی بە دابین بکرێت ! ئەو دیدوپێامانە لەگەڵ ئەوەی پێویست ناکات هەبن لەو قۆناغانە بەکو هەڵەیە و هەڵەی ئیدارەی قوتابخانەکان هەیەکەو لە خەیەوە دیدگایی داناوە بە قوتابخانەوەک نەخشە ڕێگایەک کە ئامانجی ئەو قوتابخانەیە بەرهەمی

هەبەت وبگات بۆ ئامانج بۆلام بەداخەوە وا ئاسان نیە زۆر زەحمەتە هیوادارم وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان بیرێک لەو مەسەلەیە بکاتەوە بەجدی. ئایا قوتابی ئەمە توانایی بۆ جێگیاندنی ئەو دیدپێیامانەی هەیە کەمالگەی ئەمە پێگەیشتووە و باری دەروونی و ئاسایشی کەمالایەتی ئەو کاتەوئوسلیقەیەی هەیە بۆ ئەو مەسەلەیە قوتابخانە نوێنەری کەمالگەیە . پێسەی پەروەردە پرسەیکی درێژخایەن و زنجیرەیی بەدواداچوونی ووردی دەوێ تاکو بۆئامانج دەگات کەش و هەواوزمینە سازی باشی بۆ بکرێت، قوتابخانەیەک لەگەل قوتابخانەیەکی دی جیاوازە گەرەکەک لەگەل گەرەکەکیتر جیاوازە لەبەر ئەوەی هەندێک لەو دیدوپێامانە زۆر قورس و زەحمەت و عەقڵین و مەشکی پێگەیشتووی دەوێ وێک دەزانیین قوناغی بنەڕەتی وئامادەیی لە تەمەنکن لە رووی عەقڵی و بایەلۆژی و فسەلۆجی و دەروونی و زانستی کامڵ و گەشەنەکردوون.قوناغی بنەڕەتی قوناغی پەروەردەوزانیاری و چالاکییە توانایی بیرکردنەوە سنووردارە توانایی دروستکردن و خوقاندنی نییە تا دەگاتە قوناغی زانکۆ کە قوناغی بیرکردنەوەبەرەوخدروستکردن و خوقاندن تەنانەت داهێنان. قوتابخانە هەیە ارووی بینایە وکوالیتی کەلوپەلوژینگەی قوتابخانە نەگونجاوە تەنیا بواری خوێندنیان هەیە و پەروەدەکەش زەحمەتە سەرباری ئەوەش دەنیانین لە مامستاکەش ئایا ئەوتواناوئاست و سەلیقەی هەیە ئەو دیدوپێامە بەدروستی بگەێنی بە قوتابیان یان کام مامستایی بابەت گونجاوە بۆ ئەوە بەرنامەی دیدوپێامە. قوتابخانە هەیە دیدگایی (زانست و داهێنان) بۆتە نەخشەڕگایی وادیارە گرنگی نادات بە پەروەودە و ڕەوشت و ژینگەو ڕەشنبیری وراسگەیی ئەی گەر ئەو دیگایەی هەبوو وادیارە گرنگی نادات بە زانست و داهێنان بیە قوتابخانە دەبە گرنگی بە هەموو ئەوانە بدات خە ئامادەکردن بە قوناغی زانکۆ. بیە گەر دیدوپێام هەشبوو پێویست بەدواداچوونی بۆ بکرێت لە ناو قوتابخانە مامستایی تایبەت و پسپۆری بە دابنرێت بەر پرس بێت لە نەخشەڕگایە و ستراتیژیە هەر دەبێت ئەنجامی هەبێت.وەزارەتی پەروەردەوفەرکردنی حکومەتی هەرێمی کوردستان دیدگاکەی (پەروەردەوفەرکرنە) بە گشتی بە قوتابخانەکان پەروەردە فەکردنیش هەموو ئەو زانیاری ئەخلاقی و ڕەشنبیری و پەروەردەیی و چالاکی جستەیی و هونەری دەگرێتەوە کەلەو تەمەنە توانایان هەیە وەرێدەگرن لە رووی بایلۆجی و عەقڵی و مەشکی بە قوناغی بنەڕەتی و ئامادەیی . تاکو ئیستاش نازانیین ئەو دیدوپێامە بیرکەی ناوخەی هەرێمی کوردستانە یان لە سیستەمکی ولاتکیتر یان دەروبەر هاتووە تا بتوانیین سوود وەرگرین و ڕوونکردنەوەی هەبێت زیاتر. بیە چەمک و بیرکەی ئەم نووسینە لە

چەند خاڵێک کورت دەکەمەوە :

1/ پێویست ناکات بیرکەی دیدوپێیام لە قوتابخانەکان هەبێت .
2/ زەربەی ئەو دیدوپێیامانە هەڵەن پاش و پیش لە بلاوکردنەوەی هەیە و لە توانایی قوتابخانەکان نییە جێبەجێ بکەن .
3/ بە جێگەیاندن جێبەجێکردنی ئەو دیدوپێیامانە لایەنی مادی و دارایی و شوێن و تاقیگەی دەوێ.
4/ دەبێت ئەو دیدوپێیامانە لە ئاستی قوتابخانەوقوتابیان بێت .
5/ بە بەجێگەیاندنی دیدگایی قوتابخانە دەبێت پلانی ووردو تەکمەی رێژانە هەبێت.
6/ پێویست خودی بەرپرسیار لە گۆڕەپانێکی لە قوتابخانە کەسێک سەرپێشتکارێک بە دواداچوون بکات .
7 / دەکرێ و دەتوانرێت چەند قوتابیێک دەست نیشانبکرێت بە دیدوپێیامی قوتابخانە بە ئامانج بگەیەنن .
8 / دەبێت قوتابی تێبگەینرێت و بزانێ بە گوێرەی ئەو دیدوپێیامەی هەیە لە قوتابخانەکە لە وانەکانی مەنهەجی قوتابخانە واتە وانەکان سوود وەربگرێت.
9 / ئایا دەتوانرێت ئەو کەنتاکەوتەنسیقە لە نێوان قۆناغی سەرەتایی (پۆلی 1 تا پۆلی 6) دواتر کە دەچێتە قۆناغی ناوەندی یەکانگیروبەردەوامی هەبێت.
10 / قۆناغی بنەڕەتی (پۆلی 1 تا 9) لە هەموو کەمەگۆ و شوێن و وەاتێک قۆناغی خۆ پێگەیاندن و چالاکی و زانیاری وەرگرتن و خەرشەنبیرکردن و جولەی جەستەیێ زیاتر نەوەکو قۆناغی بیرکردنەوەوداهێنان و زانست و کامبوون .

شیعر\ دەربازبوون.. ئاواز سامان

دەرگای قەفەزەکە بە کراوەیی جیبهێڵە…
سەختە ژیان لە نەو قەفەسکی ئاوادا، ئەکسجین، خواردن، ئاو،
ئارامی خیاڵ بە دەم خەوتنی سەرجێگایێک کە پێ لە بانی مشکی تەپیو،

ڕاکردن ڕاکردن ..
بۆ هەر کوێ بڕۆیت،
خۆت لە ناو هەمان قەفەزدا دەبینیتەوە،
مردن چەندە جوانی
تاکە حەقیقەتی منیت
ڕاستگۆیانە وەک دوو دەستخوشک
دەست بنێ بە شان و ملمەوە
لە نێوان دوو جێگەدا هەمان ئێو یاریێ دەکەین،
دەست دەنێین بە چاوکانمانەوە بە دوای یەکتردا ڕا دەکەین
بە سەر پارچەکانی ئستێرە و سنورەکانی گەردووندا بازدەدین
دەرباز بوون نییە لێو بڕبوونەوێە
پارچە پارچە بونمانە لەم ژیانە هیچە..کە شوێنکت نییە بۆ ئازادی.

ئاواز سامان

شیعر\ باران.. ستار ئەحمەد

دەزانم ئەوینت وەك شەستەی باران
ناخم دادەگرێ و گریان فرمێسکم دەژمێرێ
لەو باسانە ئاگادارم بۆ دایکم دەتکردە کلدان و
توشووی مەراقەکانت پێ دەگێی
لێوەکانیت لەبزەی خێرەتاو هەڵدەکشا
ئاگادارم لەو کاتانەی
شەو بەسەر پەیژەی ئومێدا ڕادەکشاو
ئەستێرە لەو دیوی تەمەوە دەچووە گیانی هەورەوە
باشتر بوو تێیش ببیتە قەڵای ئەندێشەو
بەباری ژیانم گوزەری شارەکەم تەی بکەیت
هەتا کەی ..؟ لەچرێی ڕواسا تاریکی بنێشم
لەجەستەی بارانا ژانی گوێ بەدەك هەڵواسم
دەچیتە گردەکەی ژوور ماڵان
چاوەڕوانیی بەکڵی هیوادا ڕەت دەکەیت
دەباریت بەسەر شەستەی بۆ چراو
دەگری بۆ دووری ساڵانێك

پەچەیان لەووەت مانگ وەردا
لەخۆنی ئەو خاکەی تۆ تێدا مت دەبووێت
نەدەبوو پاژنەی لوتکەکان بخەیتە سەر چیای خەر
ببارە ـ ئەوەتا عەشق هەونەقی لەگوڵزار بردووە
گەڵای هەنارێك بەسەرما دەوەرێ
لەسنگی سۆزکا هەنگینیم پێدەگا
بەسووری گزنگ..تارمایی گەوالە هەڵدەکا
بۆ ئەوەی بەرکم پێ بکات لەنووری هاتنت
کەی ڕەحم بەتافی جوانیەکەت دەشێیت و
لەگەڵما بەرەو ژوور دەچیتە سەر باڵی بەفرو با
زوو وەرە کەژاڵم
نەوەکوو دڵکەزێ داوێنی خاکەکەم هەنگ بکا

ستار ئەحمەد
•

ئێران دوای سێ مانگ ڕاپێینی جەماوەری!.. نووسینی عەبدولڕەحمان گۆرکی

خەڵکی ئێران بە ڕاپێینی سەرکەوتووانەی ئەم دواییانە دژ بە دەسەاتی دیکتاتۆری، هەنگاوێکی گرینگیان بەرەو پێشەوە ناوە و خاڵی وەرچەرخانێکی مێژوویان تۆمار کرد.
عەلی خامنەیی ڕۆژی شەممە 0ی سەرماوەز هاتە مەیدان، تا بە سەرکوتکردنی ڕاپەڕین، هێزە تازە پێگەیشتووەکانی خۆی هان بدات. چونکە لە "کۆنە بەسیج"یەکان خەمساردە و، ئەوان هیچیان لەدەست نەهاتووە بۆ بەرگریکردن لە دەسەات و بەرانبەر بە شۆڕشێکی ڕاپەڕین دەڕاون! هەربۆیە لە وتارەکەیدا، هێزەکانی خۆی بە "ستەملێکراو" و، ڕاپەڕینکارانی بە "ئاژاوەگێڕ" و "بەکرێگیراو" وەسف کرد، تا ڕاپەڕینەکە بە "بە بایەخ" نیشان بدات. خامنەیی هەروەها بە نوێنەرایەتیی (خومەینی)، "دەست و پەنجەی هێزەکانی خۆی (هەبەت بە

شۆڕشی زارەکی) ماچ کرد و داوای لێکردن "دەسارد" و "خەمبار" و "نائومێد" نەبن!
وتارەکەی خامنەیی کە بەر لە هەر شتێک، "بە دەرکەوتن"ی دەسەڵاتی نیشان دا لە ڕووبەڕووبوونەوەی ڕاپەڕینی جەماوەرییەکاندا، لە لایەک دەندایەتیی دەسەڵات و لە لایەکیتریش، ڕەوایەتی ڕاپەڕینی دەرخست کە تا چەند جێگە و پێگەی بە دەسەلات لێق کردووە!
لە ڕواڵەتێکی واقیعی و تا ڕادەیەک قووڵتر لە پێشوو، وتارەکەی خامنەیی باسی لە هەوڵەرینی هێزەکانی دەسەڵات لە "جەستە"دا و ئێگەری دابەشبوون لە "لوتکە"ی سیستەمدا نیشان دا، کە (عەلی خامنەیی)یش وەک حەمەڕەزاشای پەهلەوی، لە دواقۆناغی دەسەڵاتیدا تێقاوە. بە تایبەتی ترسی نێگەرانەوەی دەخەکە بە ڕابەردوو و دەرکەوتنی ئاسەواری ڕووخاندنی دەسەڵاتی دیکتاتۆریەتی ئایینی کە دەربازبوونی بە نیە!
باری بەهەزبوونی دەسەڵات!
بە هۆ نییە کە خامنەیی لە هەوڵ دایە دەسەڵاتی خۆی "بەهێز" نیشان بدات. وەک چۆن بینیمان، (شیاع سودانی)، سەرۆک وەزیرانی بووکەڵەی عێراقی، (کە بەکرێگیراوەکی زۆق و دیاری دەسەڵاتی مەلاکانی ئێرانە) بانگهێشتی تاران کرد بۆ ئاوەی بە کەبوونەوە لێگەڵیدا بەدەسەڵاتی و لەرزکبوونی حکومەتەکەی پێ پەردەپۆش بکات.
شیاع سودانی لە ٨ی سەرماوەزدا لێگەڵ ئیبراهیم ڕەئیسی و عەلی خامنەیی کەبووەوە و بەوانی ڕاگەیاندووە کە هێگە نادەن خاکی عێراق بە تێکدانی ئاسایشی ئێران بکار بهێنرێت! وەک ئاوەی کە ڕاپەڕینی خەڵکی ئێران، لەو "ئاستەیە"وە هاتبێتە ناو ئێرانەوە! خامنەیی لەبیری چووتەوە کە پێش خۆی، واتە خومەینی، گوتبووی "دوژمنمان هەر لەڕێیە. لە بن گوێمان. لە تاران!
خومەینی لە ٤ی پووشپەڕی ١٣٥٩ (1980) لە وتارێکی گشتیدا ڕوو لە پاسداران وتبووی: "دوژمنمان نە لە ڕۆژهەڵاتە، نە لە ڕۆژئاوا و نە لە کوردستان، دوژمنمان هەر لەڕادایە، لە بناگوێمان، لە تاراندا" دوای مردنی خومەینی، پاشماوەکانی، دانیان بەوەدا ناو کە سەر تا پێی دەسەڵات تەقابوون لە دوژمنی سەرەکی و هەزی ڕووخێنەر و دەیانگوت: "ئێستا موجاهیدین وەک تووشی ئاژاوە دەکەن و خەڵک دەهێننە سەر شەقامەکان" (ئاخوند جێنێتی، سەرەکی دەزگای شارەزایان 14 خەرمانانی 1399).
ئێستا کە خامنەیی و ڕژێمەکە، حکومەتە بووکەڵەیان لە عێراق ڕاسپاردووە بە دامەزێنی چەک لە لایەنە کوردییەکانی ئێران و کەرکردنەوەیان لە ئەردوگاکانی ئاوارەکاندا، هەنگاوەکی نزیکانەیە بە بەڕەدابردنی بیرۆای گشتی لە لەسەر ڕاپەڕینە

جەماوەریی کان.
دەستەات بۆ فریادڕەس!
ڕوتی ڕووخاندنی دەسەاتی دیکتاتۆری ئایینی بەشۆیەک لە ئێران خەڵرا کراوە کە نە کەسانی وەک سەرۆک وەزیرانی بووکەڵە و، نە هێشەی هەرشکردن و، نە فێڵ و تاکتیکەکانی ڕابردوو، ناتوانن ئازارێ بۆ چارەسەریەکانی دەستەات چار بکەن. چوون سەردەم گۆڕاوە و ئەمجارە پەڵەقاژێ کاتی بەسەر چووە!
دەخەکە بەجارێک گۆڕاوە و خەڵرا کراوە کە تەنانەت یارمەتیدەرانی ڕژئاوایش توانای پاراستنی دیکتاتۆریەتی ویلایەتی فەقیهیان نییە. چونکە ئێستا باس، باسی جێگرەوەی ڕژەمی ئیران و بەدیلی دەستەاتی دیکتاتۆریەتی ویلایەتی فەقیهیە لە ئێران، نەک گۆڕوکردن لەسەر ئێسپی دەڕاو، کە ڕژانی مانەوە لە دەستەاتی بەرەو کۆتایی دەچێت.
لەم ناوەدا ئۆگەر خامنەیی "مرد"، پێسەی ڕووخاندنی دەستەات، خەڵراتر دەکریت و ئۆگەر پێش مردنیشی "شەقبووون" و لێکترازان ڕووبدات، دیسانیش خەڵرایی پێشهاتەکان زیاتر دەبێت.
وتە و قسە و گفتی نوێ!
ئێستا باسی سەر زارەکان، باسی ڕووخاندنی دەستەات نیە لە ئێران، باسی "خەڵراترکردن"ی ڕووخاندنیەتی. ئەم دەستەاتە لە لەوازی ڕووخاندندایە و خەڵک و نوێنەری ڕاستەقینەی گەل، بە گەلەک ئەزموون و دەستکەوتەوە، خەیان بە چوونە ناو "ئێرانی ئازادی دواڕۆژ" ئامادە دەکەن و شەپەلی سەرکوتکردن و ئێشکەنجەدان و هێشەکردن و چاوسوورکردنەوە لە خەڵک و چاوترسێنکردنی کەمەگا و لە سەدارەدانی قارەمانانی ڕاپەڕینکاری وەک (مەجیدەزا ڕەهنەورد) و (موحسین شکاری)ی ناتوانێت بەر بە سەرکەوتنی ڕاپەڕینی جەماوەر بگرێت.
چەند ئێرکەکی بەردەم!
پێویستە وەاتانی جیهان و بەتایبەت وەاتانی ناوچەکە و وەاتانی دراوسێی ئێران سەرنجی لەسەر بدەن، خەئامادەکردنە بە سەردەمێکی نوێی تایبەت بە ئێران. ئاشتی و ئاسایشی نێودەوڵەتی و ناوچەیی وا دەخوازێت ئەمریکا و ئەورووپا (چەخماخەی ڕەکەکوتنە ئەتەمیەکە) لە بدەن و هەموو بەیارنامەکانی ئەنجوومەنی ئاسایش دژ بە دەستەاتی ئێران چالاک بکەن و سزاکان بخەنەوە سەر حکومەتی ئێران و دان بە مافە ڕەواکانی خەڵکی ئێراندا بنێن و گوێ بە داخوازیی سەرکیی خەڵکی ئێران، واتا ڕووخاندنی دیکتاتۆریەت و هاتنە سەرکاری (بەدیلی دەموکراتیک)ی شل بکەن.
هەروەها پێویستە دەوڵەتانی جیهان لە (بە کردە)یی لە شەرمەزارکردنی دەستەاتی دیکتاتۆری لە ئێران لا بدەن و (بە کردار)، ڕێگەی هەناسەدانی دەستەاتی ئێران و باوەزخانە و

نووسینگەکانی حکومەتی ئێران لە وڵاتان دابخەن و هات و چۆی کاربەدەستانی ئەم حکومەتە قەدەغە و چەکاوخەران و کرێگرتەکانی حکومەتی ئێران لە وڵاتان دەربکەن. نابێ ئەوە لە بیر بکرێت کە تەنیا رێگەی سەقامگیری و ئارامی لە ناوچەکە و بگرە جیهانیش، هەوەستی زبر و بەرانبەر بە دەسەڵاتی ویلایەتی فەقیهی لە ئێران.

دوا وتە!

ئێستا "جەنگاوەرانی شەش و راپەڕین" لە ناو ئێران بە "زمانی زبر و ئاگرین" دەسەڵاتی خامنەیی و هێزەکانی دەسەڵاتیان لە هەموو ئێراندا ماندوو کردووە و دەهەی سەرکەوتن بەسەر دیکتاتۆر دەژنن. بە بنەمابوونی ئەو دەنگیانە کە دەسەڵاتی ئێران بە (بەدیل)ە و گۆڕ دەسەڵاتی مۆلاکان نەمێنێت، ئەوە ئێران (دابەش) دەبێت و ئێران دەبێتە (سووریا)یەکیتر و ... هتد، بە هەموو لایەک دەرکەوتووە. ڕووخاندنی دەسەڵاتی دیکتاتۆریی ئایینی لە ئێران بە تەواوی بەردەستە و دامەزراندنی کۆمارێکی دیموکراتی لە هەموو کاتێکتر نزیکتر بۆتەوە. ئەو خاڵەی بەیاری داوە چارەنووسی خۆی دیاری بکات، مافی خۆیەتی ببێتە خاوەن دەسەڵاتێکی نیشتمانی و جەماوەری و دیموکراتی. کۆشکان، پێنجەی(چارە)یان خستۆتە سەر نەمانی دەسەڵاتی کۆنەپەرست و دواکەوتووی ئێران.

کۆتایی

نووسینی عەبدولڕەحمان گەورکی، نووسەر و شرۆڤەکاری سیاسی

ئەوارانێ ٤.. سەردار جاف

ئەواریە و پەنجە تەزیوەکانم ، لە بن عیشقی بە مەیلی دڵچنن.....
لەو دیو دەرگای خەراباتەوە .....
لە تەک کاوەاشی ئەوینکی پێ بڕینەوە...
پێوەکان بە تامەزرۆی ژوانەوە سەر دەننەوە ..
ناخەکان لە پەرشیوەوە گیردەی عەبا و مانتۆی رابردوون ..
لە ژێر پرچە خورماییەکانیەوە، دیێی بە ئەشکەوە ماڵئاوایی ماچ دەکا ...

ئەم ئەوارە پژاردارە یار
لە پژاریی گووەو، گووەوچنی خەمە
لە پژاریی دییەو، چاوگی خونمە
لە پژاریی هستییەو، پژموردی دونیایکی سارو لژمە
لە پژاریی سیماو، ئندشکان دفنەو بە هاوارینی گا و
سمای نیگا شهلاویە پ خمکان
لە پژاریی دیدارەو، درگاکان کم و داخراو
دواونمە ئو دیو درگا و یار لە بن عابایکی ش ئاماو …
لو دیو درگاو لم دواونە و لە نو خوناوی خومدا نغرمە
لو دیو درگاو لم دواونە و نا ئاگا لە هستی پ لە هپکە
لو دیو درگاو لم دواونە و شیون بە سات،وختە کورتکان
دقوپە
لو دیو درگاو لم دواونە و بە یادی ئامبازی ئاوزانەو ددو
لو دیو درگاو لم دواونە و نیگاکانی گا وشکانکانی پاش
بارانی خر دپەو
لو دیو درگاو لم داوانە و بە چرکیک ووو ژوانی تخت
دوا و واق وما و نانو
لو دیو درگاو لم دواونە و پنجی شایتمانی نفرت دکا
لو دیو درگاو لم دواونە و حزکی کفوکو دنی دا و بە
عیبرتی دکا
لو دیو درگاو لم دواونە و تاریکی شو دادت و بە یادی کن
ک درنابا
لو دیو درگاو لم دواونە و بە هنسکی میلدییەو پرچی بە
شنی سراب دا ئدا
ئاای لو غوربتی من لە کنگو بوو نامیی ح
بوو بفری سپی ناخ و چاوگی خونی ئاخ
ئو ساتە دیدارانمان کم من و تخن
ئیدی همیش لە،داانی بختەو دگم ئامزی نیشتیمان و جە
دم غوربتی
ئر بیرت چوو شیرینترین کس و گشت کسمی ئی یار

بیرەوەریی کانی فەقێیەکی گومڕا(39).. شەماڵ بارەوانی

بەشی سی و نۆ

بەو خوایەی کاکە مەلا پشتت لەرزگت نەرم تر دەکەین..!

لە کاتی فەقێیاتی ماوەی چەندین ساڵ و لەچەندین مزگەوتی جیاواز، لەشار و لە دێ، لە سنووری پارێزگاکانی هەولێر و کەرکوک و دهۆک، وتارم داو مەلایەتیم بە خەڵکی کرد.

جا بەرلەوەی مانگی ڕەمەزانی هەموو ساڵێک، یان ڕۆژی هەینی بەیانێ هەر شەونێک بە وتار، ئەوە بوو لە ڕەمەزان و ڕۆژی پێنجشەممە(زانایانی یەکگرتوو)، سیاسیەکی حزبەکەیان بانگ دەکرد، تا لەو ڕەمەزانە، یان، هەینییە، چ شەوازێک پلان دابنێین و چۆن بتوانین وەعز و گوتاری ئاینیانەی بارگاوی بە سیاسەت و ئیدەلۆژیای حزبی ئیسلامی سیاسی ئاڕاستەی خەڵک بکەین و چۆن لە پشت پەردەی ئایین، سیاسەت بکەین و بتوانین سیاسەت و ئایدیەلۆژیا و ئەجێندای ئەو حزبە بە ناڕاستەوخۆ بە هەزار تاکتیک و شەواز بۆاوکەینەوە و بگەیەنین بەو خەڵکەی وتار و وعزیان بە دەدەین.

(زانایان) وەک وا ناویان لە خەیان نابوو. زانایان و مەلایانی

یەکگرتوو، هەرجارە و وەک ئاماژەم بەکرد، سیاسیەکی ئەو حزبیان دەهێنا، جاری وابوو، پەرلەمانتار، یان ئەندامی مەکتەبی سیاسی، یاخود ئەندامی سەرکردایەتی، هەندەک جاریش خودی ئەمینداری ئەو حزبە، هەم کاتێک سەلاحەدین بەهادین ئەمینداربوو، ئەمیان دەهێنا، هەمیش کاتێک کە محەمەد فەرەج ئەمینداربوو ئەویش دەهات

بەو بۆنەیەوە،

ئەوە سەر وەختی ئەو پایزبوو، کە بە هەڵە پێیان دەگوت (بەهاری عەرەبی !)،

هەڵنەبم، من ئەوکات قۆناغی یەکی کەلەژ بووم، لە دێیەک، هەم مەلایەتی ڕەمەزان و هەم هی جومعانیشم بە دەکردن.

وەک لەبەشی پێشوو ئاماژەم بە کرد، دێی(گەڵەزی)، نەوان پردە و

کەرکوک، دەڤەری شێخ بزێنی و شوان و ساڵیان.

لە کەڵەژی زانستە ئیسلامیەکان(شەریعە) دەمخوێند و لە حوجرەکەی مزگەوتی (حاجی بەدریە)یش دەماموە.

بە ئەو هەفتەیە، زانایانی یەکگرتوو، (هیوا میرزا سابیر)، هەڵە نەبم ئەندامی مەکتەبی سیاسی بوو، باشم بیرنەماوە.

هەنابوویان. کاکە هیوا لە کەبوونەوەکە، ئاماژەی کرد، کە باسی ئەو بەهارەی عەرەبییە بکەین و گوتارێکی فول حزبی و سیاسی بە داین.

بیرمە، ئەو هەینیەی (حوسنی موبارەک)ی سەرکی کۆچکردووی میسر، لەژێر فشاری جەماوەری گەڵەپانی تەحریردا، دەستی لە کارکێشایەوە.

منیش ڕەک ئەو هەینیە و دوای ئەو پێنجشەممەی هیوا میزرا سابیر، بە گوتاری سیاسی حزبیانە، بارگاوی و پڕ لە ڕق و نەفرەت و حەماسەت و تەقەیی کردین، لەسەر مینبەر گەم گرتبوو و وەکوو پڕەمز گەرم ببووم !

دەتگوت کادیر، یان وتەبێژی حزبەکی ئیسلامی سیاسیم، هاتووەتە سەر مینبەر، نەک فەقێ و مەلاو وتاربێژ و واعیزێکی دینی.

ئاگر لە چاوکانم دەباری و دەمگوانەد و هاوارم دەکرد: نەرەی هەموان دەت، دوژمنە بن عەلی و ئەمە حوسنی و بەیانیش پشتیوان بەخوا، قەزافییە.

ئینجا وەکو پولی دومینۆی ئەوانیتریش هەمووی یەک لە دوای یەک دەکەون و دەووخێن.

کورسی لە فیرعەون و نیرۆن و لویزی شانزەهەم و هیتلەر و سەدامیش نەما.

هاوارم دەکرد(واللەلَوْ بَقا لِغَيْرِكَ، ماوَصَلَ لَيْكَ)،

مەبەستم کورسیم بوو.

من چەندە فەقێیەکی گەل بووم !

باشە خەڵکی توزانی نیرۆن و لویزی چواردە و پازدە و شازدە کێیە!

ئەو دنیە، دنیەکی زۆر گەورەبوو، چوارسەد ماڵک دەبوو. دوو بارەگای حزبی تێدابوو.

دانیشتوانیان هی(پارتی دیموکراتی کوردستان) و ئەوەکەیتریش هی (یەکێتی نشتیمانی کوردستان)بوو.

هەرشتکی زۆر تۆندم کرد و وتارکی فول ئاگرین و سیاسیانم بە بۆرژوازندی ئیسلامی سیاسی، لەو دنیە خوێندەوە و ڕەیشتمەوە بە هەولێر.

ڕۆژی دواتر، تەلم بە هات لە دە، لایان مەلا(ز. گۆزی)یەوە. ئەو لە ماجستەر دەیخوێند لە بەغدا، بۆیە من لە شوێنی ئەو ڕەشتبووم بە ئەو دنیە، تا ئەو ماجستەرکەی تەواو دەبێت.

کاکە مەلا، زۆر هاوڕێشم بوو و ئەو ماوەی لە سلێمانی فەقێ بووم لە قوتابخانەی ئیسلامی(غەزالی)کە لەناو مزگەوتکەی(حەمەی حاجی ڕەشید)بوو، مەلا(ز) مامۆستابوو و وانەی پێدەگوتین.

جامن لەو دنیە زۆر لە ماڵی ئەوان و براکانی دەمامەوە و نانم دەخوارد و دەخەوتم و بەڕاستی وەکو ئەندامێکی خێزانەکەیان و کۆی خێیان لێیان دەژیانیم. ئەوان خانەوادەیەکی ئیسلامی بوون، ئەلحەق تابڵێیت باش و بەڕێزبوون و نمەکیانم کردووە، تامردن ئەو هەموچاکەیەی کە لەگەڵیان کردووم لەبیری ناکەم.

سەرتان نێیشێنم، کە مەلا(ز) پێی گوتم: کوڕە ئامان نەکەیت جارەکیتر بێیتەوە دە. بەخوای دەتگرن !

گوتم لەچی دەمگرن ! چیم کردووە؟ گوتی بەخوا بێیتەوە، بە کورتیەکەی و بە زاراوەیەکیتر پێی گوتم کە هەندەی یەک کەریت لەدەدەن.

دەزانی تو چیت گوتووە کاکە، فول لێت توڕەبوونە.

جا کە فەقێکان لە حوجرە لێیان دەپرسیم:لە نەڕەشتیتەوە گۆزی؟ منیش بە شەخی پێم دەگوتن: کوڕە ناوەرم و پێیان گوتووم توخنی ئەرە بکەویتەوە(پشتت لە زگت نەرم تر دەکەین) هاهاها. هەموان دەماندا قاقا.

بەخوا جا خە حەقیش بوو وام لێبکەن، کاکە من فەقێ و مەلا بووم و وەعزی ئایینم دەدا، یان کادرێکی سیاسی و وتەبێژی حزبێکی ئیسلامی

سیاسی بووم و وتاری سیاسیم بۆ دەدان !

بۆ شەوێیە ئیتر منی موجاهید و خوێن گەرم، لێ ترسان نەمۆرا هەرگیز، جارێکیتر بەمەوێ دەی گەڕێزی